ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5104 | 15/28 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1902 | ՈՒՐԲԱԹ | 27 ՇԱՊԱՆ 1320 | ԺԹ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 5104

درعلیه‌ده غلطه‌ده ﴿ آره‌ولك ﴾ غزه‌ته‌سی اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳԵՐԳԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան Խան

Les Annonces sont reçues
à la Direction du Journal "ARÉVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE

20 ՓԱՐԱ. 20

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան 140 ղրշ.
» » » » վեցամսեայ 70 »
» » » » եռամսեայ 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 40 Ֆրք.
» » » վեցամսեայ 20 »
Դրամի փոխարէն փոսթայի փուլ կ'ընդունուի, 115 ղրուշի փուլը 100 ղրուշի հաշուով:
Տեղական Թղթատարի ծախքը բաժանորդաց կը վերաբերի:

Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ. 20

ԷՋՄԻԱԾՆԱՅ ԳՈՐԾԵՐ

ՎԵՀԱՐԱՆԵՆՆ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ

Շաբթուան ամէնէն կարեւոր լուրն է վեհարանի շինութեան ձեռնարկը, զոր ինչպէս կարդացին ընթերցողները, առջի օրուան Արեւելքի մէջ, ստանձներ են Պաքուի մեծահարուստ Հայերը:

Երբ խորհինք թէ օրքան շատ անգամներ կը լսենք ու կ'իմանանք Ռուսահայոց մէջ եղած կտակները, որոնք անվրէպ կը գործադրուին, բնաւ չենք զարմանար այն առատաձեռնութեանը վրայ, որով Պաքուի Հայերը մտադիր եղած են վերաշինել եւ դեղազարդել Ս. Լուսաւորչի Աթոռին վեհարանը, այն է Հայ. Եկեղեցիի նուիրապետութեան ընդհանրական Հայրապետարանը, որ իր անչուք եւ անփայլ երեւոյթով պատիւ չէր բերեր թէ՛ Հայ. Եկեղեցիի զաւակներուն ընդհանրութեան եւ թէ մանաւանդ ռուսահայ համայնքին, որուն մասնաւոր Պատրիարքարանն ալ է Ս. Էջմիածնի Հայրապետարանը եւ որ իր մէջ կը համբէ քանի մը տասնեակէ աւելի միլիոնատէրեր:

Նոյնպէս երբ մտածենք թէ այդ միլիոնատէրերէն միայն մէկէ՛ Պ. Մանթաշեան կէս միլիոն ֆրանքի մօտ գումար մը մէկ անգամէն նուիրեց Բարիզի մէջ հայ եկեղեցի մը հաստատելու, բնաւ չատ չենք գտներ Պաքուի Հայերուն, միահաղոյն նուիրաբերութիւնը, Մայր Աթոռի վեհարանին շինութիւնը համար, այլ կը զարմանանք մինչեւ անգամ թէ ինչպէս կրցեր են աւելի շատ փութկոտութիւն չուենենալ, այդ կարեւոր պէտքը լրացնելու: Չի, պէտք չէ մոռնալ թէ շատ անգամ ինչ բարձրաստիճան հիւրեր կ'այցելեն Հայ. Եկեղեցիի հոգեւոր բարձրագոյն պետին, եւ թէ հետեւաբար ինչ տխուր գաղափար կը կազմեն նոյն Ս. Եկեղեցիի հօտին վրայ, երբ այնպիսի անչուք վիճակի մէջ կը տեսնեն անոր Հայրապետարանը: Օրինակի համար, Պարսից Շահը որ այցելած է Ս. Էջմիածինը եւ միանգամայն հիւր եղած է Պաքուի Թուսայեանց տունը, անշուշտ իւրովի բաղդատութիւն ըրած է երկուքին միջեւ, եւ կարելի չէ որ զարմացած չըլլայ թէ Եկեղեցի մը որ այնպիսի զաւակներ ունի, ի՞նչպէս կրնայ այնքան խեղճ ու անշուք թողուլ իր Եկեղեցիին վեհարանը, մինչ իր զաւակներուն մէջ Թուսայեանցներ, Մանթաշեաններ եւն. կան:

Բոլոր այս տեսութիւն երով՝ ամէն Հայու սիրտ շատ ուրախ կ'ըլլայ, իմանալով թէ վերջապէս Ս. Էջմիածնի վեհարանը պիտի չենուի իր պատշաճ մեծվայելչութեամբը, եւ այս գերագոյն պէտքը ա՛նչափ անհրաժեշտ է որ ներկայ Ս. Հայրապետին օրով լրանար, որչափ անուրանալի է թէ Ն. Ս. Օծութիւնը իր գլխաւոր ու սիրական զբաղումն բրած է հայ վանքերը, սրբավայրերը, տաճարները ու եկեղեցիները շինել կամ վերաշինել, չմոռնալով կառուցանել եւ վերանորոգել նաեւ դպրոցներն ու վարժարանները: Ն. Ս. Օծութեան այս չինարար աշխատութիւնները կը սկսին ոչ թէ իր Հայրապետական Աթոռը բարձրանալէն ի վեր միայն, այլ անկէ շատ առաջէն ալ վկա՛յ Վանայ Վարագ եւ Մշոյ Ս. Կարապետ վանքերուն մէջ կանգնած չինութիւնները կամ վերաշինած հաստատութիւնները, ինչպէս որ մինչեւ հիմա իսկ չէ դադրեցուցած իր հայրապետական խնամքն ու հոգածութիւնը անոնց վրայ:

Այլ մանաւանդ թէ քանի որ առաջիկայ 1903 տարին Ս. Էջմիածնի հիմնարկութեան 1600րդ տարեդարձն է, զոր հանդիսաւորապէս տօնելու մտադրութիւն կայ, եւս աւելի կը շեշտուի անհրաժեշտութիւնը եւ մեծ կարեւորութիւնը վեհարանի շինութեանը, որպէս զի տասնըվեց հարիւրեակ յորելեանին տօնախմբութեան հանդէսին, ընդհանրական Հայրապետը կարենայ պատշաճօրէն ընդունիլ ուխտաւորները: Հետեւապէս գոհունակութեամբ միայն պէտք է ողջունել Ս. Էջմիածնի վեհարանին շինութեան լուրը, որ կը յուսանք թէ իրական պիտի ըլլայ:

ԳՈՒՍԱՆ

ԻԶՄԻՐԵԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

(ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի)

Տարեդարձ ծննդեան Վեհ. Կայսեր.—Մանիֆեսթուրայի վաճառականութիւնը.—Վիճակ թեմական գործերու.—Առաջնորդ Սրբազանին հրաժարականին առթիւ.—Հրաժարականներ.—Երկու խօսք Պոլսոյ օրաթերթի մը խղճական զրուածներուն վրայ.—Երկրաշարժ:

ԻԶՄԻՐ, 12 Նոյեմ.

Արտասովոր չքեղութեամբ կատարուեցաւ Վեհ. Կայսեր ծննդեան բարեբաստիկ տարեդարձը: Հակառակ օդին սաստկութեան, լոյսերով ու օսմանեան դրօշակներով զարդարուած էին քաղաքիս բոլոր պաշտօնական անձնաւորութեանց բնակարանները: Նոյն օրը, ի դիմաց հայ հասարակութեան, Առաջնորդ Փոխանորդ Տէր Հայր, ընկերակցութեամբ Նշան էֆ. Հարենցի ու երգեցիկ մանկանց խմբին, կառքերով գնաց կառավարական ապարանքը, շնորհաւորելու համար տարեդարձը ծնընդեան Օգոստափառ Կայսեր: Աշակերտներէն մէկը թուրքերէն լեզուով երախտաձօն մը կարդաց, որուն յաջորդեց դպրաց դասէն մէկ սիրուն երգը, զոր ձայնագրած է ծանօթ երաժշտապետ Լեւոն էֆ. Զիլինկիրեան: Շնորհաւորական ու բարեմաղթական արտայայտութիւններէ յետոյ, Փոխանորդ Տէր Հայրը իր հետեւորդներովը հրաժեշտ առաւ, կրկին մաղթանքներ ընելով Վեհ. Սուլթանին համար:

* * *

Այս տարուան առեւտրական հրապարակը գոհացուցիչ է, մանաւանդ մանիֆեսթուրայի վաճառականները գանգատելու պատճառ չունին կարծեմ, թէեւ ասոնք միշտ վարժուած են լալու, նոյն իսկ ամէնէն յաջող տարիներուն մէջ: Վաճառականութեան այս ճիւղը կրնամ ըսել թէ միայն Հայերու ձեռքն է Իզմիրի մէջ, ուստի անոնցմէ իւրաքանչիւրը իրենց ներկայացուցիչները Մանչէսթրի մէջ. օտարին կամ յանձնակատարներու միջոցաւ ապրանք ներածելու անպատեհութիւններէն զերծ են: Գալով Յոյներուն, այս ճիւղին մէջ չատ աննշան տեղ մը կը գրաւեն: Այսօր Իզմիրի հրապարակին վրայ մանիֆեսթուրայի յոյն վաճառական գրեթէ չկայ, եւ եթէ կան մէկ քանիներ, անոնց ալ վաճառականութիւնը չենք կրնար պատուաւոր նկատել, քանի որ բացառութիւնները յարգելով, հաղարամէկ խարեբայական ձեւերով ժողովուրդը կ'օրսոն: Օրինակի համար, անոնցմէ մէկը չի բաւականանար 99 % դեղչ յայտարարելով, այլ քարտիին վրայ կամ շուկային մէջ խումբ մը դատարկապորներ կը պատցնէ այլանդակ զգեստներով ու երեսին սեւ նեկտ, երբեմն ալ ցնցոտիներ հագած. ատոնք ձեռքերնուն մէջ բռնած են մէկմէկ երկայն փայտ, վրան խոշորատառ ըէքլամներով: Խեղճ կիները, միշտ խաբուելու տրամադիր, խումբ խումբ կը դիմեն դէպ ի այդ վաճառատունը, ածան գնելու համար:

Հայերը չատ լուրջ են այս մասին եւ միակը մանիֆեսթուրայի վաճառականութեան մէջ: Գլխաւոր հայ վաճառականներն են, իրենց առուտուրի ընդարձակութեան կարգաւ, Ս. Սիվրիսարեան եւ Ընկ., Պաքրճեեան Եղբարք, Սպարթալեան Եղբարք, Ստեփան Իլիլքֆիեան, Թոփալեան Եղբարք, Անտոնեան-Փափազեան եւ Ընկ., Եսայեան եւ Պերկամլեան, Բուլուտմեան, Սուքիասեան, եւլն.: Ասոնց մէջ ամէնէն մեծ քանակութեամբ ապրանք սպառողն է Ս. Սիվրիսարեան եւ Ընկ. վաճառատունը, հիմնադիրը «Վերջին գին»ին, որուն հետեւած են միւսները: Այս տունը 20–25 տարի առաջ պարզ խանութ մըն էր, հազիւ 200 ոսկիի գրամագլխով. հանգուցեալ Սարգիս Սիվրիսարեանի ծանօթ գործունէութեամբը եւ ուղղամտութեամբը այնքան յառաջացաւ որ քաղաքին բոլոր մանիֆեսթուրայի հայ եւ օտար տուները զերազանցեց:

Ընդհանրապէս ամէն մանիֆեսթուրայի վաճառական հոս ադէկ կը չահի, բայց ինչպէս ըսի, գրեթէ ամէնքն ալ կուլան: Կ'ուզեն որ ամսական առ առաւելն 3–4 ոսկիով առաջնակարգ տոմարակալներ ունենան եւ անընդհատ 12 ժամ աշխատցնեն զանոնք՝ մեքենայի պէս: Կը ճանչնամ մէկ երկու վաճառականներ, որոնք հակառակ իրենց շատ ընդարձակ գործին, չորս–հինգ գրագիրով հազիւ հազ կատարուելիք գործը կ'ուզեն որ մէկ գրագիրով լմընցնեն, տալով անոր իբր լիաթոշակ 4–5 օսմ. ոսկի: Իրենց պաշտօնեաներուն հետ մարդավարութեամբ վարուիլը մեր վաճառականներուն համար (բացառութիւնները յարգելով) մահացու մեղք է. սիրտ կոտրելու ու պաշտօնեաներուն արժանապատուութիւնը օտարներու առջեւ վիրաւորելու մէջ մէկ հատիկ են:

* * *

Առաջնորդարանի գործերուն անցնելով, գիտցածնուդ պէս միշտ իրենց կանոնաւոր ու յարատեւ խեղճութեամբ կը փայլին: Առաջնորդ Սրբազանին հրաժարականին լուրը հիմնովին սուտ է. Թղթակիցներէն մէկը ելաւ գրեց թէ Իզմիրի Առաջնորդ Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազան հրաժարական տուեր է, ուրիշ մը ըսաւ թէ հրաժարական պիտի տայ. երրորդ մըն ալ գրեթէ Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազանին հրաժարականը այսօր վաղը կը ստանուի անպատճառ, չորրորդ մը յայտարարեց թէ բժիշկները յանձնարարեր են որ գործէ քաշուի: Այս ամէնը թղթակիցներէն ելաւ. գալով վարչական անդամներուն, նոյն քաղաքականութեան հետեւեցան:

* * *

Մորհուրդներէն Տնտեսականը իր հրաժարականը տուաւ, առանց կարենալ վերադարձնելու 1100 ոսկիի փոխառութիւնը այն գումարէն որ անցեալ տարի հարուստներէն % 3 տոկոսով փոխ առնուած էր, եկեղեցիի կալուածները նորոգելու համար: Մորհուրդին Առանձնատէֆ.ի հրաժարականը թերթերը ծանուցին: Հարենց Յակոբ էֆ.ենց, բարեացակամ ու աշխատասէր անձ մը, իր հրաժարականը տուած է: Բաղաքական Ժողովին մէջ մնացող մէկ քանի անդամներուն համար կ'ըսուի թէ քիչ օրէն անոնք ալ հրաժարական պիտի տան եւ հիմա կը զբաղին տեղեկագիրներն պատրաստելով: Ինչ հարկ, ինչպէս Տնտեսականին, անանկ ալ Բաղաքականին տեղեկագիրը հայերի պէս մէջտեղն է, կարծեմ միայն սա կէսերէն տեղեկութիւն չունինք. գալուստս Լեւոն էֆ. Զիլլինկիրեանի աղջկանց վարժարանի երգի դասին համար որոշուած սակարկուած 5 մէճիտի ամսաթոշակը խնայողութեան համար ջնջեցին. միւս կողմէ ալ, ինչպէս թերթերը գրեցին, եկեղեցիի կալուածներէն մէկը, տարին 130 մէճիտ վարձք բերող, Տնտեսականին գա՛ւազպետին ձրի տուին որ բնակի. ասկէ զատ ամսական 3ոսկի ալ յատկացնելով. դարձեալ խնայողութեան համար... քէչեդային 15 մէճիտի ամսականէն 5ը դեզչեցին, դարձեալ խնայողութեան համար:

* * *

Բայց ի՞նչ ըսել Պոլսոյ թերթերէն մէկուն քաղաքական զրուածներուն, ուր ընդհանրապէս ֆրանսական արդի դէմոքրատին գրեթէ ամէն արարքներ կը պարսաւուին յանուն խղճի ազատութեան: Հետեւելով այդ զրուածներուն՝ զարմանօք կը տեսնեմ թէ՝ անոր ամէն արարքները հեղնուած ու քննադատուած են, որովհետեւ օրուան դէպքերը խղճի ազատութիւնը չի յարգեր եղեր՝ կղերը հալածելով եւն. եւն.:

Կը կարծեմ կարդալ բարիզեան անգլիացի այն նշանաւոր թղթակցի գրածները, ուր Ֆրանսացւոց ամէն արարքները գրեթէ միշտ տխուր գոյներով կը պատկերացուին, բայց անկիւ անգլիական թերթի մը թղթակիցն է, ընթերցողներն ալ Անգլիացի. շատ հաւանական է որ անոնց ճաշակին համեմատ համեմել հարկ ըլլայ գրուածները, մինչ մեր ակնարկածը Հայ մըն է:

* * *

Երկրաշարժը որ տեղի ունեցաւ ամսոյս 10ին գիշերը, մեծ վախ ու յուզում պատճառեց ժողովրդին. առաջին ցնցումը տեղի ունեցաւ գիշերը ճիշդ ժամը 10ը 15 անցած (Ր.Ե.) եւ տեւեց 38 երկվայրկեան, երկրորդը՝ կէս գիշերը 5 անցած, իսկ երրորդը՝ մէկ ու կէս ժամ անցած: Առաջին ցնցումը Պոլսոյ ահռելի երկրաշարժին չափ ուժգին էր: Թէեւ զանազան թաղերու մէջ տուներ վնասուեցան, բայց բարեբաղդաբար անձի կորուստ չկայ: Իզմիրի շրջականերուն մէջ չատ թեթեւ անցած է շարժը: Երկրաշարժին կեդրոնը ուր ըլլալու մասին որոշ տեղեկութիւններ կը պակսին:

ԱՏՈՄ

ԲԱԲԳԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ
ՈՒ
ՀԱՅ-ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐԸ

Մանզումէի մէջ Պ. Տէր-Յակոբեանի գրած մէկ խմբագրականը առիթ տուաւ մեզի՝ իրողութիւն մը իր ընորոշ երանգներով ի յայտ բերելու: Յօդուածագիրը Բաբգէն վարդապետին վրայ պարսաւող տողեր ձարտարէ եղաը, Հայ-Բողոքականներու բերանէն ալ բաներ մը գրած է, կամ աւելի ուղիղ է ըսել, իր յօդուածին վայլ մը տալու համար, Հայ-բողոքականներու բերանին մէջի կարդ մը խօսքեր դնել փորձած է, որոնք անոնց միտքէն անգամ չանցնիր:

Բաբգէն վարդապետ ինքզինքը երբեք բողոքական չէ ձեւացուցած Հայ-Բողոքականներու մասուռին մէջ: Գրադէտ Արմաշականը երեք անգամէն աւելի չէ դիւեցած այդ մասուռին մէջ, եւ այդ երեք անգամին ալ՝ հարկեցուցիչ պատճառներով: Առաջին անգամ ներկայ գրասնուեցաւ, որովհետեւ ենթեցեալը իր աղդականը ու հայրենակիցն էր. ո՞րն է այն օրէնքը որով իրեններուն կ'արգիլուի դաղղին չուրջը լալ: Հայ. Եկեղեցիին ոգին իրապէս չհասկնալէն առաջ եկած ըլլալ կը կարծենք յօդուածագրին ծայրայեղ խօսքերը: Երկրորդ անգամ՝ Գիսակի ենթեցեալին ներկայ գտնուեցան ինքզինքնին, ուրիշ վարպետ մը ու քահանայ մը, Ս. Պատրիարքին կողմէ զրկուած, երրորդ անգամ՝ սգահանդէսի մը ներկայ գտնուեցաւ, դի հանդուցեալը, ինչպէս ըսինք, իր ազգականն էր:

Յարգելի յօդուածագիրը ինքզինքը թաղթի վրայ գէթ ջերմեռանդ հաւատացեալ մը ցուցադրելով հանդերձ՝ վարդապետը ի կարգ կը հրաւիրէ Եկեղեցիի մը օրէնքին առջեւ, թէեւ այդ օրէնքը ո՛չ դոյութիւն ունի, ո՛չ ալ ինք գիտէ. Հայ. Եկեղեցին սէր կը քարոզէ, ի՞նչպէս նաեւ եղբայրական խաղաղութիւն: Բաբգէն վարդապետ իր դամբանականները խօսած է, ինչպէս սովորութիւն է, ամէնէն վերջը խօսելով՝ իր օրհնութեամբ վերջ տուած է հանդէսին: Բաբգէն վարդապետ իր դամբանականները խօսեցաւ այնպէս, ինչպէս ընդհանրապէս կը խօսի, այսինքն հայ եկեղեցականի մը մանաւանդ եղանակաւորութեամբ. եթէ Հայ-Բողոքականները, քննադատեցին զայն, իրենց բերանը վրայ խօսող անձը հայ եկեղեցականի մը յատուկ նկարագրով տեսնելնուն համար էր: Մանզումէի արտօնատիրոջ հրատարէրն վրայ, վեր. Ա. Ասատուրեանի սգահանդէսը գրեցինք նոյն թերթին մէջ, ի մէջ այլոց սա տողերը աւելցնելով. «Բաբգէն վարդապետին խօսելու կարողութիւնը անժխտելի է, բայց բուն նիւթէն չեղելով եւ քննադատի մը երեւոյթը առնելով իր կարծիքները յայտնելու կերպը...»: Կը ցաւինք որ այս նախադասութիւնը ուրիշ մը գրչին տակ տարբեր կարդացինք. հոս տեղն է ըսել թէ վարդապետը նիւթէն չեղելով իր եկեղեցին կը պատկերացնէր սքողուած:

Մենք վարդապետին վրայ բողոքականութեան հակում մը չենք տեսներ, ընդհակառակը ինք բողոքականներուն Հայ. Եկեղեցին կը քարոզէ կարծես. կարդացէք Թիւրական մէջ գրածները:

ՀԵՐՄԼԻՍ

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅԵՐԻ
ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ

Ռ

Խնդիրը բաղմակողմանի լուսաբանելու համար, մի յետադարձ պատմական ակնարկ ձգենք Պարսկաստանի Հայերի կրթութեան գործի վրայ:

Մինչեւ անցեալ 19րդ դարի առաջին կէսը կրթութեան գործը երկու թեմերում եւս վերին աստիճանի աննախաձեռնի վիճակի մէջ է եղել: Մի երկու խալիֆայական դպրոցներ, Տէր-Թոդիկների ուսուցչութեամբ, Թաւրիզում եւ Նոր-Ջուղայում, Ս. Թադէոս առաքեալի վանքում—ահա որտեղ հայ տղաները ստանում էին ուսում, այսինքն հասարակ գրագիտութիւն, ժամագիրք եւ չարական կարդալ: Ուսեւոր ծնողները Թաւրիզում ուզարկում էին իրանց երեխաներին, երբեմն նաեւ Տաթեւ վանքը: Տգիտութեան խորին խաւարը, որով չրջապատված էր այդ ժամանակ Պարսկաստանը, տարածված էր, ի հարկէ, եւ Հայերի վրա: Քառասնական թուականներին ֆրանսիացի յայտնի կաթոլիր միսիոնար եւ գրող Լօժէն Բօրէ, գալով Թաւրիզ, հիմնեց այդտեղ մի կոլլէժ հայ մանուկների համար եւ Հայերը չտապալեին տալ նրան իրանց զաւակներին, մանաւանդ ֆրանսիական լեզուի ուսման համար. սակայն Հայոց առաջնորդարանը, մասամբ ֆանատիկոսութեամբ, մասամբ էլ Լօժէն Բօրէի վարմունքի պատճառով, որ աշխատում էր Հայերին կաթոլիկ դարձնելու, խորապէս համոզված, որ նրանք հերձուածողներ են, հալածանք յարուցեց նրա դէմ եւ կարողացաւ դուրս քշել նրան Թաւրիզից: Լօժէն Բօրէն գնաց եւ հաստատվեց Նոր-Ջուղայում, այդտեղ վերաբացեց իր դպրոցը, բայց դարձեալ ստիպվեց մի քանի ժամանակից յետոյ նոյն պատճառներով հեռանալ եւ վերադառնալ Թրանսիա: Նոր-Ջուղայի Հայերը, ի հարկէ հարուստները, ուղարկում էին իրանց երեխաներին Հնդկաստան, Կալկաթա, ուր այդ ժամանակ ծաղկում էր Հայոց Մարդասիրական Ճեմարանը, իսկ մնացած երեխաները սովորում էին վանքի խալֆայական դպրոցում:

Ներսէս Ե. կաթողիկոսը, որ գիտէր ըմբռնել, թէ ո՛րքան անհրաժեշտ է կրթութիւնը եւ ուսումը Պարսկաստանի Հայերի եւ նրանց գոյութեան համար, ուշադրութիւն դարձրեց իր հօտի այդ մասի խորին տգիտութեան վրա եւ յիսունական թուականների սկզբին ուղարկեց Պարսկաստան առաջնորդական պաշտօնով երկու նշանաւոր եւ ուսումնասէր եպիսկոպոսներ՝ Թադէոս արքեպիսկոպոս Բէգնազարեանցին եւ Սահակ եպիսկոպոսին, առաջինն՝ Նոր-Ջուղա, երկրորդին՝ Թաւրիզ: Այդ երկու եպիսկոպոսները, որոնց անունը երախտագիտութեամբ յիշատակվում է մինչեւ այսօր Հայերի մէջ, անագին գործ կատարեցին. նրանք դրին Պարսկահայերի կանոնաւոր ուսման եւ կրթութեան հիմքը: Սահակ եպիսկոպոսը հիմնեց Թաւրիզի այժմեան Առաջնորդարանը եւ դպրոցը: Նրա ուսումնասիրական ձգտումը այնքան վառ էր, որ նա գիշերով, ծածուկ, ձգել տուեց ուսումնարանի չինութեան հիմքը, որովհետեւ ժողովուրդը պատիկ էր, բայց բուն նիւթէն չեղելով եւ քննադատի մը երեւոյթը առնելով իր կարծիքները յայտնելու կերպը...»: Կը ցաւինք որ այս նախադասութիւնը ուրիշ մը գրչին տակ տարբեր կարդացինք. հոս տեղն է ըսել թէ վարդապետը նիւթէն չեղելով իր եկեղեցին կը պատկերացնէր սքողուած:

Մենք վարդապետին վրայ բողոքականութեան հակում մը չենք տեսներ, ընդհակառակը ինք բողոքականներուն Հայ. Եկեղեցին կը քարոզէ կարծես. կարդացէք Թիւրական մէջ գրածները:

ՀԵՐՄԼԻՍ

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅԵՐԻ
ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ

Ռ

Խնդիրը բաղմակողմանի լուսաբանելու համար, մի յետադարձ պատմական ակնարկ ձգենք Պարսկաստանի Հայերի կրթութեան գործի վրա:

Մինչեւ անցեալ 19րդ դարի առաջին կէսը կրթութեան գործը երկու թեմերում եւս վերին աստիճանի աննախաձեռնի վիճակի մէջ է եղել: Մի երկու խալիֆայական դպրոցներ, Տէր-Թոդիկների ուսուցչութեամբ, Թաւրիզում եւ Նոր-Ջուղայում, Ս. Թադէոս առաքեալի վանքում—ահա որտեղ հայ տղաները ստանում էին ուսում, այսինքն հասարակ գրագիտութիւն, ժամագիրք եւ չարական կարդալ: Ուսեւոր ծնողները Թաւրիզում ուզարկում էին իրանց երեխաներին, երբեմն նաեւ Տաթեւ վանքը: Տգիտութեան խորին խաւարը, որով չրջապատված էր այդ ժամանակ Պարսկաստանը, տարածված էր, ի հարկէ, եւ Հայերի վրա: Քառասնական թուականներին ֆրանսիացի յայտնի կաթոլիր միսիոնար եւ գրող Լօժէն Բօրէ, գալով Թաւրիզ, հիմնեց այդտեղ մի կոլլէժ հայ մանուկների համար եւ Հայերը չտապալեին տալ նրան իրանց զաւակներին, մանաւանդ ֆրանսիական լեզուի ուսման համար. սակայն Հայոց առաջնորդարանը, մասամբ ֆանատիկոսութեամբ, մասամբ էլ Լօժէն Բօրէի վարմունքի պատճառով, որ աշխատում էր Հայերին կաթոլիկ դարձնելու, խորապէս համոզված, որ նրանք հերձուածողներ են, հալածանք յարուցեց նրա դէմ եւ կարողացաւ դուրս քշել նրան Թաւրիզից: Լօժէն Բօրէն գնաց եւ հաստատվեց Նոր-Ջուղայում, այդտեղ վերաբացեց իր դպրոցը, բայց դարձեալ ստիպվեց մի քանի ժամանակից յետոյ նոյն պատճառներով հեռանալ եւ վերադառնալ Ֆրանսիա: Նոր-Ջուղայի Հայերը, ի հարկէ հարուստները, ուղարկում էին իրանց երեխաներին Հնդկաստան, Կալկաթա, ուր այդ ժամանակ ծաղկում էր Հայոց Մարդասիրական Ճեմարանը, իսկ մնացած երեխաները սովորում էին վանքի խալֆայական դպրոցում:

Ներսէս Ե. կաթողիկոսը, որ գիտէր ըմբռնել, թէ ո՛րքան անհրաժեշտ է կրթութիւնը եւ ուսումը Պարսկաստանի Հայերի եւ նրանց գոյութեան համար, ուշադրութիւն դարձրեց իր հօտի այդ մասի խորին տգիտութեան վրա եւ յիսունական թուականների սկզբին ուղարկեց Պարսկաստան առաջնորդական պաշտօնով երկու նշանաւոր եւ ուսումնասէր եպիսկոպոսներ՝ Թադէոս արքեպիսկոպոս Բէգնազարեանցին եւ Սահակ եպիսկոպոսին, առաջինն՝ Նոր-Ջուղա, երկրորդին՝ Թաւրիզ: Այդ երկու եպիսկոպոսները, որոնց անունը երախտագիտութեամբ յիշատակվում է մինչեւ այսօր Հայերի մէջ, անագին գործ կատարեցին. նրանք դրին Պարսկահայերի կանոնաւոր ուսման եւ կրթութեան հիմքը: Սահակ եպիսկոպոսը հիմնեց Թաւրիզի այժմեան Առաջնորդարանը եւ դպրոցը: Նրա ուսումնասիրական ձգտումը այնքան վառ էր, որ նա գիշերով, ծածուկ, ձգել տուեց ուսումնարանի չինութեան հիմքը, որովհետեւ ժողովուրդը պատիկ

ընդդիմանում էր եւ սպառնում էր նրան քարկոծել այն պատճառով, որ դպրոցի չինութեան համար բնտրած տեղը պարունակում էր մի փոքր գերեզմանատուն: Երկրորդ օրը, առաւօտեան, երբ ժողովուրդը գրոհ տուեց՝ քանդելու սկսած չինութիւնը, եպիսկոպոսը բրիչը եւ բահը ձեռքին կանգնեց հիմքի վրա եւ ասաց. «Սրան ձեռք տուողը առաջ պէտք է ինձ սպանէ եւ յետոյ քանդէ»: Եւ առանց ժողովրդի, կամ մի քանի ազաների ընդդիմադրութեան նայելու, առանց ժողովրդից նպաստ եւ աջակցութիւն գըտնելու, խրախուսված միայն Ներսէս Կաթողիկոսի յորդորներով, նա աւարտեց այն ժամանակվայ համար հոյակապ չինութիւնը եւ, մեռնելուց առաջ, կտակեց նաեւ իր գոյքը եւ գրեց դպրոցի ունեցած այժմեան գրամագլխի հիմքը: Նոյնպիսի եռանդուն ուսումնասէր եւ օգտակար գործունէութիւն ունեցաւ Թադէոս եպիսկոպոսը Նոր-Ջուղայում. նա եւս հիմնեց դպրոց, կտակեց իր գոյքը նրան եւ աշխատեց եկամուտի այլ աղբիւրներով ապահովել դպրոցը:

Այդ դպրոցները եղան Պարսկաստանի Հայերի ուսման անդրանիկ օրանները 19րդ դարի մէջ: Նրանցով դրվեց կանոնաւոր ուսման հիմքը: Դժբաղդաբար, Թադէոս եւ Սահակ եպիսկոպոսների յաջորդներից չատ քչերը հետեւեցին նրանց գովելի օրինակին. այդ յաջորդները առաջ չը տարան, չը չարունակեցին, չը զարգացրին գործը կանոնաւոր եւ սիստեմատիկաբար եւ դրա համար Հայոց դպրոցական գործը Պարսկաստանում կաղէ կաղ ընթացաւ, չը կատարելագործվեց, մեծ առաջադիմութիւն չը գործեց յաջորդիմնամեայ չրջանում, որոշ կազմակերպութիւն, ուղղութիւն չստացաւ եւ չը կարողացաւ արտադրել երկրի հայ ազգաբանակութեան համար այն կրթ. օգուտները, որ ակնկալում էր Ներսէս կաթողիկոսը: Յիսնամեայ չրջանում դպրոցական անագին ծախք եւ զարգացում կարող էր ստանալ, եթէ կանոնաւոր եւ անընդհատ կերպով չարունակվէր, յաջորդաբար կատարելագործվելով: Այնու ամենայնիւ, պէտք է յիշել այդ յաջորդների մէջ Գէորգ եպիսկոպոս Վեհապետեանին, Անդրէաս եւ Եսայի եպիսկոպոսներին: Առաջինը ախատեց զանազան արտօնութիւններ, գիրմանեներ ստացաւ Նասրէդդինի Շահից եւ տարեկան 200 թուման նպաստ Թաւրիզի դպրոցի համար, ինչպէս եւ տարեկան 400 ռուբլի՝ Ռուսաց կառավարութիւնից: Երկրորդի օրով (1874–1876) հանգանակութեամբ մի բաւական խոշոր գումար հաւաքվեց նոյն դպրոցի համար եւ կազմվեց մի նշանաւոր դրամագլուխ, որի տոկոսներով դլխաւորապէս եւ պահպանվում է այս դպրոցը: Միւս Առաջնորդների գործունէութիւնը չատ քիչ բացառութեամբ, բոլորովին բացասական եղաւ. դպրոցական գործի վերաբերմամբ: Հնդկաստանի Հայերից կտակված չատ գումարներ, Պարսկահայերի մէջ դպրոցներ բանալու նպատակով, անհետացան եւ ապօրէն գործադրութիւն ստացան:

Սակայն ինչ որ քանդում եւ փչացնում էին Առաջնորդները, ինքը՝ ժողովուրդը, սերունդը այն ժողովրդի, որ քարկոծում էր Սահակ եպիսկոպոսին, չինում էր: Այդ ժողովրդի մէջից դուրս եկան անձինք, որոնք սկսեցին իրանք նուէրներով նոր դպրոցներ չինել, ծդնել դպրոցական գործի զարգացման, ինչպէս, օրինակ Թուամանեան եղբայրները, որոնք Թաւրիզում երկու օրիորդական դպրոց կառուցին: Ժողովուրդը, հասկնալով ուսման օգուտը, սկսեց չը խնայել իր միջոցները դպրոցի համար: Օտար երկրների Հայերից եւս մի քանի անձինք պատրաստականութիւն ցոյց տուեցին նպաստել ուսման վեհ գործին, իսկ Պարսից կառավարութիւնը ամէն տեսակ խրախուսանք, աջակցութիւն ցոյց տուեց եւ յորդորեց դրանով իր հպատակ Հայերը՝ զարգացնել դպրոցական գործը:

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (32)

ՌՕԼ ՊՈՊԷԹԻ

ՍԻՐԱՅԻՆ ՈՃԻՐՄԸ

Դ

ԱՌԱՋԻՆ ԺԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Արման ո՛չ մէկ կնոջ վրայ հաւատք ունէր: Բայց ինչպէ՞ս սիրել առանց հաւատալու, կը խորհէր Էլէն: Միթէ գոյութիւն ունի տեսակ մը սէր, առանց վստահութեան: Այս խիստ ցաւագին կէտերուն վրայ ինքզինքին չէր պատասխաներ մանկամարդ կինը, այլ կ'ընկղմէր ակտամայ վերլուծման մը մէջ իր եւ Արմանի յարաբերութեանց մասին. եւ ահա՛, յանկարծ, լոյս կը սփռուէր իր մէջ կարդ մը մանրամասնութեանց վրայ, որոնց մեկնութիւն չէր տուած ցարդ: Մորեալով Արմանի կասկածելի կողմերուն վրայ, որոնք կ'ահաբեկէին զինքը, յեսահայեաց մտածումով մը կ'ըմբռնէր պատճառը այն կարգ մը լռութեանց, որով Արման ընդունած էր իր սիրազեղումները: Անոր խօսիլը լսելով, Էլէն կը յիշէր իր գաւառական կեանքը ու բարոյական մենութիւնը: «Ինքզինքս քեզի համար պահեցի կանխաւ, առանց ճանչնալու քեզ», ըսած էր Էլէն: Արման չէր պատասխանած, չհաւատալով մանկամարդ կնոջ խօսքին: Ուրիշ անգամ մը, խօսած էր ապագայի եւ այն ուրախութեան վրա՝ զոր կը զգար, խորհելով թէ երկուքն ալ երիտասարդ էին եւ պիտի կրնային զիրար սիրել երկար տարի: Արման չէր պատասխանած, անոր խօսքին հաւատ ընծայած չըլլալուն համար: Երբ Էլէն կ'ըսէր թէ, ինք չատ հեռուները պիտի երթար, իր բովանդակ կեանքը նուիրելու սիրահարին, եթէ իր զաւակը չըլլար, Արման կը լռէր, որովհետեւ չէր հաւատար մանկամարդ կնոջ

Մի քանի առաջնորդների, ժողովրդի, Պարսից կառավարութեան եւ օտար երկրների Հայերի միահամուռ ջանքերը, խրախուսանքը այն արդիւնքը առաջ բերեցին, որ ներկայ Ի. դարի սկզբին մենք դտնում ենք Պարսկաստանի գրեթէ բոլոր հայաբնակ գլխաւոր քաղաքներում երկսեռ դպրոցներ, ինչպէս Թաւրիզում, Թէհրանում, Բաչառում, Ղազվինում, Էնզէլիում, Նոր-Ջուղայում, Սարդարիլում, Մարաղայում, Խոյում, նաեւ ուսումնարաններ մի քանի կենտրոնական աւանների եւ գիւղերում, թւով մօտ 25 դպրոց։

Տեսնենք այժմ ինչ տեսակ կազմակերպութիւն են ունեցել եւ ունեն այդ դպրոցները, որոնք մատակարարում են Պարսկաստանի հայ ժողովուրդին ուսումն եւ կրթութիւնը։ Հ. Ա.

Արտաքին Լուրեր

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԴՈՒՐԾԵՐ

Երեսփ. Ժողովին մէջ. — Մամասյին սակցոյցի ծրագիրը. — Գերման լրագիրներուն կարծիքը. — Լեհերը. — Պ. Քրուբի մահը։

Պերլին, 23 Նոյեմ. — Գերմանական լրագիրները միչտ կը խօսին այն պարագային վրայ թէ կեդրոնի կուսակցութեան ներկայացած առաջարկութեան վիճակը ինչ պիտի ըլլայ Երեսփ. Ժողովին վաղուան նիստին մէջ, նախարարութեան եւ կղերական-պահպանողական կուսակցութեան միջեւ կատարուած այնքան բանակցութիւններէ ետքը։ Այդ առաջարկութիւնը այրիներու եւ որբերու օգտին համար, յաւելում մը կը տրամադրէ մաքսատանց հասոյթներուն վրայ, իբրեւ արդիւնք կարգ մը բերքերէ առնուած տուրքերու յաւելումին։ Նացիոնալ Զայթունկ կարծիք կը յայտնէ թէ կղերական կեդրոնի կուսակցութիւնը ո՛չ միայն գործաւոր դասակարգէն իր ընտրողներուն հաճելի ըլալ ուզած է, այլ միանգամայն այդ առաջարկութիւնը ըրած է, որպէս զի մաքսային սակացոյցի ծրագրին բանակցութեանց մէջ նոր պատրուակ մը ունենայ՝ նախարարութեան հետ սակարկութիւն մը ընելու։ Ծայրագոյն ձախակողմի թերթը կը մեղադրէ ընկերվարական կուսակցութիւնը, կեդրոնի առաջարկութեանը ի նպաստ քուէարկած ըլլալուն համար։

—Գերման կաթոլիկ կեդրոնին կուսակցութիւնը Լեհերուն աջակցութիւնը ուզեց իր ընտրելիներուն համար։ Վերին Սիլէզիոյ Լեհերու ընտրական յանձնաժողովը սա կերպով պատասխանեց.—«Մենք Լեհ ենք. ուստի թող չենք կրնար տալ որ գերման կուսակցութիւնները, ինչ որ ալ ըլլան, կարեւոր դիրք մը ունենան լեհական տոզի վրայ։ Մենք Լեհերուն համար միայն տեղ ունինք։ Որ եւ է Գերման իրաւունք չունի երեսփոխան ընտրուիլ Լեհերու կողմէ։» Ցանձնաժողովը նաեւ դիտել կու տայ կեդրոնի կուսակցութեան թէ հետզհետէ նախարարութեան կուսակից կ'ըլլայ, որով լեհ ներկայացուցիչներ չեն կրնար անոր մասնակցիլ։

—Քրուբի գործարանին տեսչութիւնը ցուցակցական բազմաթիւ հեռագիրներ ստացաւ Գերման իշխաններէն, նախարապետէն, նախարարներէն եւ ամէն տեսակ բարձրաստիճան պաշտօնատարներէ։ Գերլիցի բոլոր լրագիրները կը խօսին Պ. Քրուբի մահուանը եւ անկէ առաջ տեղի ունեցած միջադէպերուն վրայ։ Անձնասպան եղած ըլլալուն ենթադրութիւնները ընդհանրապէս չեն ընդունուիր, բայց միահաղոյն կարծիքը այն է թէ Նաբոլիի Բոռբականցա եւ Գերլիցի Վորվիցց լրագիրներուն զրպարտութիւնները մեծ հարուած մը ունեցած են արդէն հիւանդ մարդու մը համար, եւ փութացուցած են անոր վախճանը։ Վորվիցց կը ծանուցանէր թէ յայտնութիւններ պիտի ընէ Բարլրի միջադէպերուն վրայ՝ զորս «գայթակղութիւններ» կը կոչէ։ Երկուսն թիւրիմ մէջ ալ կ'ըսէր թէ Պ. Քրուբի մահը պարտաւորութիւն առաջ կը բերէ յետաձգել այդ գործին նկատմամբ կատարուած վերաքննութիւնները։ Գերմանիոյ դատական նախարարութիւնը գրաւեց Վորվիցցը եւ այն լրագիրները՝ որոնք Պ. Քրուբի դէմ զրպարտութիւններ կը պարունակէին՝ իբրեւ լպիրշ հրատարակութիւններ նկատելով զանոնք։ Այս գործին հետեւանքը այն պիտի ըլլայ որ թէեւ Պ. Քրուբ մեռած է, սակայն լրագիրներուն դէմ բացուած դասը տեղի պիտի ունենայ, իբրեւ հանրային իրաւունքի վերաբերեալ խնդիր մը։

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԱՓՐԻԿԷ

Բարեյոյսի մէջ.— Քաղաքական պայքար. —Ցառաջդիմական կուսակցութիւնը.— Հարաւային Ափրիկէի դաշնակցութիւնը։

Քէպթաուն, 23 Նոյեմ. — Հորդրդարանին յառաջդիմական կուսակցութեան կողմէ կազմուած յանձնաժողով մը, որուն նախագահն է տոքթ. Սմարթ, յայտարարութիւն մը հրատարակեց ընտրողներուն ուղղուած, բացատրելով նոյն կուսակցութեան քաղաքականութիւնը։ Ցառաջդիմական կուսակցութիւնը կ'ընդունի Պ. Զէմպրլէնի պատասխանը, Բարեյոյսի գաղթականներուն մէջ խորհրդարանական դրութիւնը դադրեցնելու մասին տրուած աղերսագրին. նաեւ կը յարէ թէ կուսակցութիւնը պատրաստ է նախարարութեան աջակցիլ՝ օրէնքին գծած սահմաններուն մէջ։ Յայտարարութիւնը կ'ըսէ.

«Նախարարական Սըր Կորտոն Սբրիկ կորսնցուց կուսակցութեան վստահութիւնը, վասն զի իր ծրագիր-ճառին մէջ յայտնութիւն մը չբրաւ թէ երկրին տեւական ապահովութեանը համար հիմնական ինչ միջոցներ ձեռք առած է։ Նաեւ չգործադրեց իր խոստումը՝ Հորհրդարանին նստաշրջանին բացումէն առաջ, Հորհրդարանին մէջ պակաս երեսփոխաններու տեղ նոր ընտրութեանց կատարումը արտօնած չըլլալուն համար, եւ վերջապէս Ափրիքանտերներու համակարծիք դտնուելուն համար։»

Ցառաջդիմական կուսակցութեան քաղաքականութիւնը պիտի պահանջէ պահպանումը Անգլիոյ գերիշխանութեան, հարաւային Ափրիկէի զանազան երկիրներու միջեւ եղած տուրքի զանազան դրութեանց ջնջումը, տուրքերու բարենորոգումը, երկաթուղիներու ու ոռոգմանց միջոցաւ երկրին զարգացումը, պարտաւորիչ ուսուցման դրութեան ստիպմանաբար գործադրութիւնը, ընկերներու հանդէպ մեղմ ընթացք մը, սեւամորթներու ալքոլ վաճառումը, գաղթային զօրաբաժնին վերակազմութիւնը եւ զաւառներու հեծեալ զինուորներուն ու քաղաքին պահապաններուն նկատմամբ կառավարութեան կողմէ եղած խոստումներուն գործադրութիւնը։ Ցայտարարութիւնը կ'ըսէ նաեւ թէ այն ընտրողը որ Սըր Կորտոն Սբրիկի դաշնակիցին համար քուէ տայ, Ափրիքանտերներուն աջակցած պիտի ըլլայ. ուստի կը հրաւիրէ երկիրը իրականացնել Սէթիլ Ռոսսի ծրագիրը։

—Հարաւային Ափրիկէի դաշնակցութեան համաժողովը յունուար 7ին պիտի գումարուի Իսթ Լընտընի մէջ։ Այդ դաշնակցութեան յանձնաժողովներուն վարմունքը ներկայ պիտի ըլլան։ Տոքթ. Սմարթ, տոքթ. Ճէյմսըն եւ ուրիշ աղդեցիկ երեսփոխաններ ալ պիտի մասնակցին։

ԿՈՒԱԹԷՄԱԼԱ

Մարդասպանութիւն մը.— Ոճրագործին հայրը.— Վկաները։

Նիւ-Եորք, 23 Նոյեմ.—Մ. Նահանգաց Կուաթէմալայի դեսպան տոքթ. Հընթէր, որուն տղան Կուաթէմալայի մէջ ուրիշ Ամերիկացի մը սպաննելով դեսպանատուն ապաստանած էր, կ'ըսէ թէ իր զաւակը ինքնապաշտպանութեան համար գործած է այդ ոճիրը. բայց Մ. Նահանգաց Կուաթէմալայի ընդհանուր հիւպատոսը, Ուաշինկթընի արտաքին գործոց նախարարին ուղղած հեռագրին մէջ, կ'ըսէ թէ զոհը ետեւէն զարնուած է, որուն քով ռէվոլվէրով մը կեցած էր դեսպանատան քարտուղարներէն տոքթ Պէյլի։ Կ'ըսուի թէ Տոքթ. Հընթէր վերջերս հրաժարեր է իրեն դէմ եղած ծանր տմբաստանութիւններուն հետեւանքով, բայց մինչեւ հիմա անոր յաջորդ մը չէ կարգուած։ Ըսողներ կան թէ Տոքթ. Հընթէր, Կուաթէմալայի մէջ այդ պաշտօնին կոչուելէն ի վեր, շատ մը բողոքներ եղած են անոր դէմ։ Այս գործը ցոյց կու տայ թէ Մ. Նահանգները որքան անհոգութեամբ կը գործեն երկրորդական տեղերուն համար դիւանագիտական ներկայացուցիչներ կարգելու առթիւ։ Դեսպանները միչտ խնամով կ'ընտրուին, բայց երկրորդական ու հիւպատոսական պաշտօններու համար շատ անգամ անուն եւ այդ գիրքին անյարմար մարդեր կ'ընտրուին։

ՎԷՆԷՑՈՒԷԼԱ

Անգլիոյ պահանջումները.—Իտալան վերջնագիր մը։

Ուաշինկթըն, 23 Նոյեմ.—Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը Բարաքասի իր ներկայացուցիչէն տեղեկութիւն առաւ թէ Անգլիա վերջնագիր մը ստորագրել տուեր է Վէնեցուէլայի կառավարութեան։ Անգլիացիները կը պահանջեն որ Վէնեցուէլա անմիջապէս դրական հատուցումներ ընէ Անգլիացիներուն կրած կորուստներուն համար, նաեւ ապագայի մասին ալ կատարեալ պաշտպանութիւն մը երաշխաւորէ։ Վէնեցուէլա եթէ մինչեւ տասնըհինգ օր գոհացուցիչ կարգադրութիւն մը չընէ, Անգլիա ետ պիտի կանչէ իր դեսպանը եւ Վէնեցուէլայի հետ պիտի խզէ դիւանագիտական բոլոր յարաբերութիւնները։

ԲՈՐԹՈՒԿԱԼԻ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

Ուինսորի մէջ. — Ցառաջիկայ ուղեւորութիւնը։

Լոնտոն, 23 Նոյեմ.—Բորթուկալի թագաւորը, վաղը, Ուինսորի արքայական դղեակէն պիտի մեկնի եւ Տիտիկիրճ-Հոլ (Նորֆոլք), Լորտ Ամբրսթիով Հաքնիի ամարանոցը պիտի երթայ։ Բորթուկալի թագաւորը, այսօր, Ուինսորի կաթոլիկ եկեղեցիին մէջ ներկայ գտնուեցաւ եկեղեցական արարողութեանց։ Լուսարտ թագաւորը եւ Ալեքսանտրա թագուհին ալ դղեակին մատուռին մէջ ներկայ գտնուեցան կրօնական արարողութեանց։ Լուսարտ է, ալ, վաղը, Ուինսորէն մեկնելով Բէլ Բիդինկ պիտի երթայ, Լորտ Ֆարքուհարի դղեակը։ Ալեքսանտրա թագուհին ալ Սանտրինկէմի պալատը պիտի երթայ, ուր կը գտնուի Կալլէսի իշխանուհին. այս վերջինը քանի մը օրէն մայր պիտի ըլլայ։

ՖԱՆՍԱ

Բարգաւաճումը. — Երկրագործութիւն. — Երկաթուղիներ։

Օթաւա, 23 Նոյեմ.—Բանատայի հիւսիսային արեւմտեան մասին մեծ բարգաւաճումը եւ անոր բարերեր հողերուն արագ շահագործումը վերջին երկու-երեք տարիներու մէջ ցոյց, մեծ ուշադրութեան առարկայ կըլլայ թէ հոս եւ թէ օտար երկիրներու մէջ։ Այդ երկրին արտասովոր աղբիւրները սկսած են մտածել տալ երկաթուղիներ վարդողներուն, որոնք կը խորհին այդ գիծերը աւելի ընդարձակել, ձեռք անցընելու համար այն անագին վաճառականութիւնը որ մօտաւոր ապագայի մը պիտի կատարուի Բանատայի այդ մասին մէջ։ Բանատայի երկաթուղիի մեծ Ընկերութիւնը ամէն կողմ կ'երկարէ իր գիծերը. ուրիշներ ալ անոր օրինակին կը հետեւին. քիչ եւսքը Բանատայի երկաթուղիի առաջին գիծը երկրին մէկ կողմէն միւսը պիտի անցնի։

ՇԱՒԱՐԻՒ ԽՆԴԻՐԸ

Ընդդիմութիւնը Աւստրիոյ մէջ. — Մամասպատճառներու վերջին յոյսը։

Վիեննա, 23 Նոյեմ. — Աւստրիոյ մէջ շաբաթի հետ գործ ունեցող դատաւորը ընականաբար համամիտ է Անգլիոյ Երեսփ. ժողովին մէջ ըլլալիք ընդդիմութեան Պրիսսէլի շաբաթի համաժողովին պայմանագրութիւնը վաւերացնելու մասին։ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ մաքսապատնէշը մեծ յոյս մը չունին Անգլիոյ մէջ ազատ-փոխանակութեան կուսակից իրենց դաշնակիցներուն ընկերութեան ձեռնարկներուն վրայ։ Մասնաւոր անտեսագէտ Պ. Ֆոն Մաթլէքովիչ Պիհներ Մոսկեն Զայթունկի մէջ հրատարակած յօդուածով մը կը յայտարարէ թէ Աւստրիա եւ Հունգարիա Նիւթական աշագին փոփոխութիւններու պիտի ենթարկուին, երբ պայմանագրութիւնը չվաւերանայ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ կողմէ, վասն զի Անգլիա ու Հնդկաստան պիտի արգիլեն Աւստրիոյ-Հունգարիոյ շաքարին մուտքը, որով շաքարի ճարտարագործութիւնը եւ ճակնդեղի մշակութիւնը բոլորովին պիտի կործանի Աւստրիոյ մէջ։

ՁԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Ածխահանքերու խնդիրը.— Ձինացի բաժնետէրերուն ընթացքը.— Անգլիոյ դեսպանին միջամտութիւնը։

Լոնտոն, 23 Նոյեմ. — Շարոնցիներու կողմէն Շանկայի պարպուիլը կատարուած իրողութիւնն մըն է, բայց անգլիական, դերմանական եւ ֆրանսական տրամանատարները այս մասին հրամանդ չեն ստացած։ Թունկ-Զանկի հանքերու մասին Հավաս Բէքինէ նոյ. 23 թուականով սա հեռագիրը ստացած է.—«Թունկ-Զանկի ածուխի տեղական Ընկերութեան բաժնետէրերուն կողմէ քուէարկուած որոշումի մը վրայ, որուն հետեւանքով Ընկերութիւնը, որ անգլիական է, իրաւախոնարհ ետեւ դարձաւ դարձեալ, որուն քով ռէվոլվէրով մը կեցած էր դեսպանատան քարտուղարներէն տոքթ Պէյլի։ Կ'ըսուի թէ Տոքթ. Հընթէր վերջերս հրաժարեր է իրեն դէմ եղած ծանր տմբաստանութիւններուն հետեւանքով, բայց մինչեւ հիմա անոր յաջորդ մը չէ կարգուած։ Ըսողներ կան թէ Տոքթ. Հընթէր, Կուաթէմալայի մէջ այդ պաշտօնին կոչուելէն ի վեր, շատ մը բողոքներ եղած են անոր դէմ։ Այս գործը ցոյց կու տայ թէ Մ. Նահանգները որքան անհոգութեամբ կը գործեն երկրորդական տեղերուն համար դիւանագիտական ներկայացուցիչներ կարգելու առթիւ։ Դեսպանները միչտ խնամով կ'ընտրուին, բայց երկրորդական ու հիւպատոսական պաշտօններու համար շատ անգամ անուն եւ այդ գիրքին անյարմար մարդեր կ'ընտրուին։

ՎԷՆԷՑՈՒԷԼԱ

Անգլիոյ պահանջումները.—Իտալան վերջնագիր մը։

Ուաշինկթըն, 23 Նոյեմ.—Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը Բարաքասի իր ներկայացուցիչէն տեղեկութիւն առաւ թէ Անգլիա վերջնագիր մը ստորագրել տուեր է Վէնեցուէլայի կառավարութեան։ Անգլիացիները կը պահանջեն որ Վէնեցուէլա անմիջապէս դրական հատուցումներ ընէ Անգլիացիներուն կրած կորուստներուն համար, նաեւ ապագայի մասին ալ կատարեալ պաշտպանութիւն մը երաշխաւորէ։ Վէնեցուէլա եթէ մինչեւ տասնըհինգ օր գոհացուցիչ կարգադրութիւն մը չընէ, Անգլիա ետ պիտի կանչէ իր դեսպանը եւ Վէնեցուէլայի հետ պիտի խզէ դիւանագիտական բոլոր յարաբերութիւնները։

ԲՈՐԹՈՒԿԱԼԻ ԹԱԳԱՒՈՐԸ

Ուինսորի մէջ. — Ցառաջիկայ ուղեւորութիւնը։

Լոնտոն, 23 Նոյեմ.—Բորթուկալի թագաւորը, վաղը, Ուինսորի արքայական դղեակէն պիտի մեկնի եւ Տիտիկիրճ-Հոլ (Նորֆոլք), Լորտ Ամբրսթիով Հաքնիի ամարանոցը պիտի երթայ։ Բորթուկալի թագաւորը, այսօր, Ուինսորի կաթոլիկ եկեղեցիին մէջ ներկայ գտնուեցաւ եկեղեցական արարողութեանց։ Լուսարտ թագաւորը եւ Ալեքսանտրա թագուհին ալ դղեակին մատուռին մէջ ներկայ գտնուեցան կրօնական արարողութեանց։ Լուսարտ է, ալ, վաղը, Ուինսորէն մեկնելով Բէլ Բիդինկ պիտի երթայ, Լորտ Ֆարքուհարի դղեակը։ Ալեքսանտրա թագուհին ալ Սանտրինկէմի պալատը պիտի երթայ, ուր կը գտնուի Կալլէսի իշխանուհին. այս վերջինը քանի մը օրէն մայր պիտի ըլլայ։

ՖԱՆՍԱ

Բարգաւաճումը. — Երկրագործութիւն. — Երկաթուղիներ։

Օթաւա, 23 Նոյեմ.—Բանատայի հիւսիսային արեւմտեան մասին մեծ բարգաւաճումը եւ անոր բարերեր հողերուն արագ շահագործումը վերջին երկու-երեք տարիներու մէջ ցոյց, մեծ ուշադրութեան առարկայ կըլլայ թէ՛ հոս եւ թէ օտար երկիրներու մէջ։ Այդ երկրին արտասովոր աղբիւրները սկսած են մտածել տալ երկաթուղիներ վարդողներուն, որոնք կը խորհին այդ գիծերը աւելի ընդարձակել, ձեռք անցընելու համար այն անագին վաճառականութիւնը որ մօտաւոր ապագայի մէջ կատարուելու է։ Իրր նշանակալից իրողութիւն, Հարբարի թարմ բանաբերները բաւական մեծ քանակութեամբ ձիպուտի կը հասնին, քաղաքին մէջ դտնուող գաղթականներու մնունդի եւ մէկ քանի չոդնանաներու պարենաւորման համար։ Ֆրանսական շահերու տեսակէտով պէտք է ուրախանալ Ռաս Մաքոնէնի Եւրոպա ըրած համբարդութեան համար։ Արդէն ծանօթ է որ իր մէկնելէն առաջ պատուութեան մը պաշտօնատարներ Մենելիք կայսեր տարբեր ձեւով մը ներկայացուցած էին այն պայմանադրութիւնը որուն համաձայն ձիպուտիի գաղթականութիւնը՝ ֆրանսական կառավարութեան տարեկան 500,000 ֆր. երաշխաւորութիւն մը խոստացած է ձիպուտիի երկաթուղւոյ Ընկերութեան (Հապէշեան Կայսերական երկաթուղի)։ Զանգ եղաւ Մենելիքին կարձեցնել տալ թէ անիկա Ֆրանսայի կողմէն Հապէշիստանի գործերուն խառնուելու փորձ մըն էր։ Ամէն աւելի հակառակ բան մը չի կայ Ֆրանսայի կողմէ հետեւուած քաղաքականութեան եւ իր ճշմարիտ շահերուն որ կը կայանայ Հապէշիստանի անկախութիւնը եւ ամբողջութիւնը պահպանելուն մէջ, սակայն այս կասկածներէն բան մը մնացած էր։ Կ'ըսուէր թէ Ռաս Մաքոնէն արդէն պարագայից բերմամբ իսկ ստորագրած ընդունելութիւնը չգտաւ Անգլիոյ մէջ. քիչ մը կորսուեցաւ հպատակ ցեղերու խումբերն մէջ։ Տեսաւ որ պէտք եղած տարբերութիւնը չէին դներ անոնց եւ իրեն մէջ, որ մեծ եւ անկախ վեհապետի մը ներկայացուցիչն էր։ Վերջապէս Անգլիոյ հպատակ այս իշխանները, ոմանց արտաքին պերճանքը իր պարզասիրութիւնը վիրաւորեց. արարողութեանց ձեւակերպութիւնները զինքը ժամ ժամին ծշդուած յայտագրի մը ենթակայ ըրին, որով յոգնեցուցին մարդ մը որ վարժուած չէ ինքզինքը նեղելու։ Ընդհակառակը, Ֆրանսայի մէջ Ռաս Մաքոնէն ընդունուեցաւ իր բարձր կացութեան պարտ եւ պատշաճ պատիւներովը եւ սիրալիր մտերմութեամբ։ Ֆրանսայի մէջ անցուցած տասն՝ միչտ բարեկամութիւնով չրջապատուած էր, զինքը զուարճացնելու համար յայտագրի մը չհետեւեցան, այլ այս մասին իր կամքը ուզեցին առնել։ Պարզ եւ առանց հանդիսաւորութեան խօսակցութիւններու մէջ յոյս ղեցաւ ցրուել մեռցած փոքր կասկածները։ Այս յաջողութիւնը կ'ստուարացնէ եւ սակայն ամէնէն հետաքրքրաշարժ հետեւանքներէն մէկն է, վասն զի առանց այս թագաւորութեան, Ռաս Մաքոնէն բնաւ Ֆրանսայ չպիտի այցելէր։

Մ. ՆԱՀԱՆԴՆԵՐ

Ռուվզելթ նախագահը Ֆիլատէլֆիոյ մէջ.— Ճառը.—Նախագահը եւ սենիֆեաները։

Նիւ-Եորք, 23 Նոյեմ.—Ռուզվելթի նախաբարը, երէկ, Ֆիլատելֆիա գնաց ներկայ ըլլալու համար բարձրագոյն վարժարանի մը հաստատութեան բացման հանդէսին։ Երիտասարդութիւնը անոր խանդավառ ընդունելութիւն մը ըրաւ «բարի եկար Թէտի» գոչելով։ Նախագահը խիստ զուարճացած, իրենց կարճ բանախօսութիւն մը ըրաւ, յանձնարարելով իրենց դասերուն եւ խաղերուն մէջ միչտ Թէտի Գոլի այս կանոնը յիշել թէ «պէտք չէ իյնալ, հապա միչտ վերը դիմանալ»։ Երեկոյին նախագահը «Ռուսիրն լիկ Բլըզ»ի մէջ խօսք առնելով սենիֆքաներու նկատմամբ հետեւեալ կերպով խօսեցաւ.—«Մեր զանազան հաստատութեանց չափազանց զարգացումը մեր առչեւ կը հանէ այլ եւ այլ խնդիրներ զորս պէտք է ուսումնասիրել։ Սենիֆքաներուն խնդիրը անոնցմէ մէկն է որ կը ներկայանան մեր հարատարգործական դրութեան մէջ։ Այս խնդիրները բազմաթիւ եւ լուրջ են. պէտք է որ լուծուին եւ պիտի լուծուին։ Թերեւս ժամանակի կարօտ ըլլայ կատարեալ լուծումը գտնելու համար։ Կարողութիւնը ունինք անոնցի կերպով հակելու արուեստագործական մեծ մարմիններուն վրայ եւ միջոցը պիտի գտնենք զայն գործածելու։ Փութով եւ անկարգ կերպով գործ չպիտի տեսնենք, բայց լուրջ կերպով որոշած ենք լաւ լուծումը գտնել եւ պիտի գըտնենք։»

ԻՄՊԷՐԵՐՈՒՆ ԴՈՐՔԸ

Սուվերէնի յայտնութեանց տարտնակութիւնը. — Իմպէրեռու հեռը. — Մարսիլիոյ մէջ. — Սպանիոյ վանքերը։

Բարիզ, 23 Նոյ.—Բքի Բարիզիեն կը հրատարակէ Սուվերէնի յայտարարութեանց չարտնակութիւնը՝ Իմպէրեռու փափուսային նկատմամբ։ Թղթակիցը հարցուց Սուվերէնի թէ իր չնորհ-ուն է որ յայտնի եղած է որ Իմպէրները Գորտոյ մնացած են։ Սուվերէն պատասխանեց.

«Արդարեւ բաւական աջակցեցայ այդ մասին, բայց ըրածս մեծ բան մը չէր, վասն զի բաւական էր սկիզբէն գիտնալ այդ ընտանիքին ունեցած յարաբերութիւնները, մանաւանդ այրերունը, այդ կերպով կարելի էր հաստատուն չուկէտ մը ունենալ։ Ոստիկանութիւնը բանէ մը տեղեկութիւն չունէր։ Իմպէրները, մանրիս Ղի իրիկունը, Կրանտ-Արմէ պողոտային իրենց ընակարանէն հեռանալէ ետքը, իրարմէ բաժնուեցան։ Հարկ չկար զգուշութիւններ ձեռք առնել, վասն զի ոչ ոք կը հսկէր անոնց վրայ։ Ռոմէն ու Մարիա ուղղակի Օրլէանի կայարանը գացին՝ Գորտոյի ճեպընթաց կառախումբով մեկնելու համար։ Ռոմէն Տորինեաք, ճամբայ ելնելէ առաջ, հեռագրեց իր տարփուհիին՝ տիկին տ'Արվալոյի, որ իրողութիւնը հաստատեց երբ հետեւեալ օրը գացի զինքը տեսնելու։ Ռոմէն Տորինեաքի այդ յանդգնութիւնը ոչ ոք գիտէր. ատոր ապացոյցն այն է թէ ոստիկանութեան եւ ոչ մէկ պաշտօնեայ կը հսկէր տանը վրայ, եւ թէ քառասունրեք ժամ ամբողջ ընտանիքը կրնար տիկին տ'Արվալոյի տունը ապաստանիլ, առանց անհանգիստ ըլլալու։ Ֆրէտերիք, կինը ու Իվ նոյն կառախումբով մեկնեցան, բայց տարբեր վագոններու մէջ էին. հետեւեալ օրը ամենքն ալ Գորտոյի մէջ գիրար դտան, բայց Իմպէրները երկու օթեակներ իջեւանեցան կնոջ անուններով։ Դրամարկղը բացուած օրը նոյն քաղաքին մէջ մնացին, ուր հեռագրի կը սպասէին Բարիզի մէջ պատահածներուն վրայ։ Եթէ Տիթ Նախագահը ընդունէր կարձեցնել Բրաուֆորտներու անունով գտրող փաստաթուղթերուն կողմէ իր հրամանագրին դէմ եղած բողոքը, ամբողջ ընտանիքը Բարիզ պիտի վերադառնար։ Իմպէրները տեսնելով որ ամէն բան անդարմանելի կերպով կորսուած է եւ թէ իսկոյն հարցաքննիչ դատաւոր մը անուանուած է իրենց դէմ գործելու, նոյն իրիկունը Լիզպոնա ուղեւորեցան եւ անկէ ճամբայ ելան դէպի Պրազիլիա, բայց ի նմիլ Տարինեաքէն որ Պէլճիքայի մէջ կարգ մը յարաբերութիւններ ունենալուն համար բաժնուեցան իրենցներէն։ Գալով այն հարցին թէ ինչէ՞ն կը կարծեմ որ Իմպէրները Պրազիլիա գացած են, ատոր պատասխանը սա է.—Պրազիլիոյ հարաւային կողմը անտառախիտ ընդարձակ երկիրներ կան, ուր մարդ կատարելապէս հանգիստ կ'ըլլայ։ Ոչ միայն Ռոմէն Տորինեաք կատարելապէս կը ճանչնայ այդ երկիրը, այլ նաեւ երեք տուներ ունի հոն՝ ծախու առած անձէ մը որուն անունը կայ Իմպէրներու պահանջատէրներուն ցանկին մէջ մեծաքանակ դումարի մը համար. այդ անձը Բարիզի շրջակայ համայնքներէն մէկին օգնական քաղաքապետի պաշտօն վարած է։»

— Այդ պահանջատէրին նկատմամբ Բքի Բարիզիեն սա տեղեկութիւնները կը հաղորդէ.

«Ստոյգ աղբիւրէ խնացանք թէ հաղիւ երեք ամիս առաջ Արժանթինի մայրաքաղաքին մէջ ունեցած իր ներկայացուցիչէն հետեւեալ առեղծուածային հեռագիրը ստացեր է.— «Կրնա՞ս պայմաններ ընդունիլ։» Ատոր պատասխաներ է.— «Մերժել կամ իմաց տալ։» Այդ եզական խմբագրութիւնը, մանաւանդ վերջին բառին նշանակութիւնը խուզարկիչ պաշտօնեաներուն կողմէ այնպէս մը մեկնուեցաւ թէ այդ պահանջատէրը գիտէ Իմպէրներուն ապաստանած տեղը։ Պէտք է ըսենք թէ այնքան հոգը չէ թէ Իմպէրները ձերբակալուին կամ ոչ, անոր ամէնէն աւելի ուզած բանը այն է որ իր դրամները ձեռք անցընէ ամբողջովին կամ մասամբ։ Ուրեմն, ենթադրաբար ըսելով, քանի անգամներ տեսակցիլ ուզած ըլլալու է տիկին Իմպէրի հետ։ «Մերժել» կամ «իմաց տալ» բառերէն առաջինը կը նշանակէ մերժել ամէն կարգադրութիւն եւ եթէ անմիջական վճարում չըլլայ, փախստականներուն գտնուած տեղը իմաց տալ։ Որովհետեւ բան մը իմաց տրուած չէ, ուրեմն կարգադրութիւն մը եղած է պահանջատէրին եւ պարտականին միջեւ։»

—Մարսիլիայէն կը գրեն թէ տեղւոյն ոստիկանութիւնը հրամաններ ստացեր է խիստ հսկողութիւն կատարելու Մարսիլիոյ, Ճենովայի ու Պարսէլոնայի միջեւ երթեւեկող իտալական ու սպանիական շոգենաւերուն վրայ։ Զոյգ կայ թէ Իմպէրներու ընտանիքին մէկ մասը Ճենովա կը գտնուի եւ միւսն ալ Կէրոնա՝ սպանական համայնքն նահանգին կեդրոնը։ Պարսէլոնայի եւ Սէրպէրէ հրուանդանին մէջտեղը։ Կ'երեւայ թէ այդ երկու մասերը իրարու մրնալ կ'աշխատին։

Բքի Բարիզիեն հետեւեալը կը գրէ.— «Բանի անդամներ առիթը ունեցանք ըսելու թէ կատարելապէս իրաւունք կարդ մը անձեր համոզուած են որ Իմպէր ընտանիքը եւ կամ գէթ անոր մէկ մասը պահուած են սպանիական այն բազմաթիւ վանքերէ մէկին մէջ, ուր բացարձակապէս ոչ ոք կրնայ մտնել։ Այսօր կ'իմանանք թէ Պարսէլոնայի իշխանութիւնները, Ֆրանսայի ոստիկանութեան կողմէ եղած տեղեկագրութեան մը վրայ, Մոնսերրատի նշանաւոր վանքին արձանագրութիւնները քններ են, հանկարծակի համար թէ Իմպէրները հոն բնակած են կամ իրենց եւ կամ կնոջ անունով մը։ Այդ խուզարկութիւնները արդիւնք մը չունեցան, բայց ուրիշ պարագայէ մը հասկացուեցաւ որ Իմպէրները ոչ թէ այդ վանքին, այլ անոր մէկ հիւղին մէջ մնացած են։ Եթէ այդ յայտնութիւնը մօտեցնենք Գորտոյի մեր թղթակցին այն տեղեկութեան, որուն համաձայն փախստականները Զարուկա կը գտնուին եւ թէ Լիզպոնայի խուզարկութիւնները չին յաջողած, թէեւ Պ. Սո-ֆրէն ըսած էր որ Լիզպոնայէն չդեռաւ նստած են, սա եզրակացութեան կը յանգինք թէ կրնայ ըլլալ որ Իմպէրները Սպանիայէն հեռացած չըլլան եւ վանքերու մէջ կը սպասեն, յարմար առթիւ փախչելու համար։ Այս ենթադրութեան համամիտ են նաեւ դատական այն պաշտօնեաները որոնք խուզարկութիւնները վերակացած են»։

ԲԺԻՇԿԻ ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Տոքթ. Ն. Տաղաւարեան իր ընակարանը փոխադրած է նախկին տան կից, մեծ փողոցին անկիւնը Լուսինեանի աբարքմանը (Իսմայիլ փողոց թիւ 1)։ Ըստ առաջնոյն հիւանդ կ'ընդունի երկուշաբթի, չորեքշաբթի եւ ուրբաթ կէսօրէն վերը։ Իսկ կիրակի օրերը մինչեւ կէսօր։ Կը գրամանէ ամէն կարգի հիւանդութիւններ. մանաւոր ինամք ջղային եւ ծննդական հիւանդութեանց։

872 5—10

Ներքին Լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ. — Մերիմերանի ասորիճան տրուեցաւ Բանկալթիի ու Շիլէնի կողմերուն ոստիկանապետ գնդապետ Մէհմէտ պէյի։

—Իւլայի երկրորդ ասորիճան Մեծ-Եպարքոսին թարգմանի օգնական Ամիկտոն պէյի։

—Սէլանիկի նահանգին Ամորոզ գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Այվալիքի գայմագամ Մահիր պէյ, որուն յաջորդեց Գալգանտէլէնի նախորդ գայմագամ Հիւսէին պէյ։ Տրապիզոնի նահանգին Օֆ գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Պոյապատի նախորդ գայմագամ Ալի Պէհչէթ էֆ.։

—Երկրորդ կարգի Մէջիտիէ պատուոյ նշան տրուեցաւ Հիճազի երկաթուղիին առաջին ճարտարագէտ Պ. Մայլսթրի։ Զորրորդ կարգի Օսմանիէ պատուոյ նշանը անդամ Բէյլարբէյին պէյի եւ ընդհանուր դատախազի օգնական Լէյմի պէյի։

—Երկրորդ կարգի Շէֆքատ Սիլատարի զինուորական հրամանատարի օգնական եւ կայս. պատուակալ թիկնապահ Ալի Շամիլ փաշայի կնոջը։

ԿԱՅՍ. ՇՆՈՐՀ.—Բաղանը մօտեցած ըլլալով, կայս. Իրատ մը հրամայեց որ կայս. անձնական Գանձուն կողմէ իւղ, բրինձ, շաքար եւն. տրուի բոլոր թէքքէներուն։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ նախագահ Սաֆիտ փաշա գեռ ապաքինած չըլլալով երէկ ալ չկրցաւ իր պաշտօնատեղին երթալ։

ԾՈՎԱՅԻՆ նախարար Հասան փաշա հիւանդ ըլլալով երէկ չկրցաւ երթալ իր պաշտօնատեղին։ Բժիշկները որոշեցին բժշկական գործողութիւն մը կատարել։

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.— Վեր. Սուլթանը, կ'ըսէ Իքտամ, որուն անհամեմատ փափաքն է իսլամ ու ոչ-

կան սպառման համար 46-46½։ Ֆիլիպէ՝ 38–41 ֆր.։ Ճարտնական՝ 160–170 ղրուշ ու Թրանսիթ՝ 133–148։ Եգիպտական Ա. եւ Բ 78–80։ Ռանկուն՝ 107–108։

—Սեւ պղպեղը կ'արժէ 9¼–9¾ ղրուշ։ Սինկափուր՝ 9¾ եւ Տէլիչէրի 9½։

—Լէմոնի հրապարակին վրայ գործ չկայ եւ գիները իյնալու հակամէտ են, վասն զի Սեւ ծովի եղերքներուն եւ Թուրքիոյ ներքին մասերուն մէջ լէմոնի այնքան պէտք չկայ. միւս կողմէ ձուլի նուազութիւն ալ կայ։ Քանի մը օրէն Իտալիայէն 8000 մնտուկ լէմոն կը սպասուի։ Իտալական լէմոններու գինն է սընտուկը՝ 18–22 ղրուշ եւ սուրիական՝ կըրկին մնտուկ, 40–45, նարինջ՝ 28–30 ղրշ. մնտուկը եւ մանտարին՝ 28–30 մնտուկը։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ.— Եաֆայի մէջ երեքշաբթի օրը քոլէրայէ 34 դէպքեր ու 6 մահեր պատահեցան։ Ամանի, Խաթէմի, Պարճայի ու Վատի-էլ-Պէրի մէջ շաբաթ ու կիրակի քոլէրայէ քանի մը դէպքեր պատահած են։ Չորեքշաբթի օրուան թուականով հեռագիր մը կը ծանուցնէ թէ Ամանի մէջ նորէն ութ դէպքեր պատահեր են։

—Հոտէյտայի առողջապահական քննիչը կը հեռագրէ չորեքշաբթի օրուան թուականով թէ նոյեմ. 2էն (Ն. Տ.) ի վեր Հոտէյտայի մէջ ու շրջակաները քոլէրայէ դէպ ու մահ չէ պատահած։ Մոքայի ու Լոհէյայի մէջ հանրային առողջապահական կացութիւնը գոհացուցիչ է։ Մէտիի մէջ եօթը վարակեալներ կը դարմանուին։ Կիրակի ու երկուշաբթի դէպք չէ պատահած։

—Չորեքշաբթի օրը Աղեքսանդրիոյ մէջ քոլէրայէ 2 դէպք ու 2 մահեր պատահած են։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ դեսպան Պ. Լահովարի որ Պուքրէշ կը գտնուի, այսօր Կ. Պոլիս կը վերադառնայ։

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ռուսական դեսպանատան կցորդներէն Մուրուսի իշխանը Դահիրէի ռուսական փոխ-հիւպատութեան պաշտօն պիտի վարէ։

ՇԵԽԱԽՈՏԻ Ռէժիին խորհրդական Հապիպ էֆ. Մէլհամէ հրաժարեցաւ եւ հրաժարականը ընդունուեցաւ։ Մոնիդհօռ կ'իմանայ թէ Հապիպ էֆ մօտերս կարեւոր պաշտօնի մը պիտի կոչուի։

ՏՐԱՄԱՅԵՆ կը գրեն թէ չրջակայ լեռներուն վրայ ձիւն կը տեղայ։

ԱՐՏԱՒԻՆ գործոց նախարար Թէվֆիգ փաշա, կ'ըսէ Լ. Հէրըլտ, առջի օրը ռուսական դեսպանատունը երթալով այցելութիւն տուաւ դեսպան Պ. Զինովիէվի։

ԱՖ. ԴԱՐԱՀԻՍԱՐԷՆ կը գրեն թէ ձիւն կը տեղայ. գետինը ծածկուած է 40 սանթիմէթր բարձրութեամբ ձիւնով. ցուրտը սաստիկ է։

ԹՐԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ՊԱՑՈՒՍԱԿԻ ԴՈՂՈՒԹԻՒՆ.—Զոնկուլտաքէն կը գրեն չորեքշաբթի օրուան թուականով թէ Մէքքի չոգենաւին մէջ թրթատարական երեք հարիւր ոսկինոց «կրուբ»ները գողցող երկու Հելլենացիները ձերբակալուեր են, երբ Զոնկուլտաքէն չոգենաւ կը նստէին։ Գողցուած դրամը ամբողջովին ատոնց վրայէն գտնուելով ետ առնուեր է։

ԷՏԻՐՆԷԻ նահանգին Մալկարա գաւառակին Մասանլար գիւղին մէջ գտնուած լինեթի հանքին չահագործման մենաշնորհը տրուեցաւ կայս. անձնական զօրաբանակին հրամանատար Բէյուզ փաշայի։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ դաւառին խնուլիներու չինութեան տուրքի յետնեալ մասերը մինչեւ եւմտական ներկայ տարուան վերջը պիտի չգանձուին։

ՊՈՒԼԿՈՐ ԱԻԱԶԱԿՆԵՐԸ.—Աթէնքէն կը հեռագրեն առջի օրուան թուականով.—«Հելլէն կառավարութիւնը ծանոյց Թրքահայէն հոն հասած աւազակապետ Եանքովի թէ բնաւ թող պիտի չտայ որ Ցունաստան բնակի։ Եանքով վաղը պիտի արտաքսուի ասկէ։»

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ.— Հանրօգուտ չինութեանց նախարարութեան մէջ առջի օրը գումարուեցաւ այն մասնախումբը որ պաշտօն ունի քննելու՝ Ս. Բրուբեան երկաթուղիներու Ընկերութեան հետ ծագած անհամաձայնութիւնը։ Այդ մասնախումբը կը բաղկանայ հանրօգուտ չինութեանց նախարարէն, Պետական Խորհրդոյ անդամ Եանգօ էֆ. Վիթինոսէ եւ եւմտական նախարարութեան իրաւագէտ-խորհրդական Իսատ պէյէ։ Բարիզի փաստաբաններէն Ժիւլ Տիէֆ Ընկերութեան շահերը կը ներկայացնէ այս խնդրին մէջ, ուր պիտի լուծուի 3 միլիոնի անհամաձայնութիւնը։ Կառավարութիւնը մասնագէտ փաստաբան մը պիտի նշանակէ։

ԴՆԴԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ատենեան տրուեցաւ Համիտէ հիւանդանոցին երկրորդ բժիշկ դեր-գնդապետ Հագդը Շինասի պէս։

ՊԱՂՏԱՏԻ նահանգին ոստիկան-զինուորներու հրամանատար կարգուեցաւ Հալէպի ոստիկան-զինուորներու հրամանատար Մէհմէտ փաշա, որ հրաման ստացաւ իր նոր պաշտօնատեղին ուղեւորելու համար։

ՄԱՆԱՍԴԵՐԷՆ կը գրեն թէ վերջերս ձիւն տեղացեր է։

ԻԶՄԻՐԷՆ առնուած լուրերու նայելով, քաղաքին մէջ սաստիկ ցուրտ կ'ընէ եւ չրջակաները ձիւն կը տեղայ։ Այտրնի նահանգին քանի մը տեղերն ալ կ'անձրեւէ։

ԱԹԷՆԷՔԷՆ կը գրեն թէ Կ. Պոլսոյ հելլենական դեսպանութեան համար երեք ընտրելիներու մասին բանակցութիւն կը կատարուի օսմ. կառավարութեան եւ Ցունաստանի միջեւ։ Մինչեւ մէկ ամիս ընտրութիւնը կատարուելով, այն տեսակ անձ մը պաշտօնի պիտի կոչուի որ կարող ըլլայ յարաբերելու Թուրքիոյ ու Ցունաստանի միջեւ եղած բարեկամական յարաբերութիւնները։ Այդ երեք ընտրելիներէն մէկն է Աթէնքի հարուստներէն Պ. Սքուլիտի՝ որ հանգուցեալ Պ. Թրիքուբիի նախագահած դաշինքին մէջ արտաքին գործոց նախարարի պաշտօն վարած է. նաեւ քանի անգամներ ալ երեսփոխանութիւն ըրած է։ Եգիպտոսի հելլենական ընդհանուր հիւպատոս Պ. Կրիքարիս Հռոմի դեսպան կարգուած է. իսկ Բարիզի դեսպան Պ. Նիքոլա Տէլիանի իր պաշտօնին մէջ պիտի մնայ։

ՍԵՒ ԼԵՐԱՆ կառավարութիւնը Տանիլօ պատուանշանի առաջին կարգը տուաւ Սուլթանիէ վարժարանին անուէն Ապուբրահամ պէյի։

ՎԱՌՆԱՅԷՆ երեկ Կ. Պոլիս եկան հարիւր չխուն իսլամ գաղթականներ։

ՎԱՆԱՅ նահանգին Հէրքեարի գաւառին թրթատարութեանց տեսուչ անուանուեցաւ Մուշի Իտարէի ժողովին նախորդ առաջին քարտուղար Մէհմէտ Հիլմի էֆ.։

ԾՈՎԱՅԻՆ նախարարութեան եւ քաղաքագետութեան մէջեւ անհամաձայնութիւն մը ծագեր է՝ Դատարդիւղի նաւամատոյցին մօտեցող մավունաներէն առնուելիք «բալամար»ի տուրքին առթիւ։ Մավունաձիները կը մերժեն այս տուրքը վճարել նաւանգստի տեսչութեան պաշտօնեաներուն, առարկելով թէ այդ տուրքը արդէն կը վճարեն քաղաքապետութեան պաշտօնեաներուն։ Ասոր վրայ ծովային նախարարութիւնը արգիլած է Դատարդիւղի նաւամատոյցին մօտենալը այն մավունաներուն, որոնք յիշեալ տուրքը չեն տար, եւ քաղաքապետութեան ալ գրած է որ չխառնուի ասկէ առաջ եկած վէճերուն։ Քաղաքապետութիւնը պատասխանած է թէ այս տուրքը կ'առնուի կայս. իրատէով վաւերացուած որոշման մը համաձայն։ Ծովային նախարարութիւնը համարձիք չէ գտնուած քաղաքապետութեան եւ կ'ըսէ թէ Դատարդիւղի նաւամատոյցը Մախսուսէի ծախքովը չինուած է եւ հետեւաբար Մախսուսէն իրաւունք ունի մերժելու մավունաձիներուն՝ ձրիաբար այդ նաւամատոյցին մօտենալը, բան մը զեր Շերքէթի Խայրիէն ալ կ'ընէ Վոսփորի նաւամատոյցներու համար։ Խնդիրը Բ. Դրան վճիռին ենթարկուած է։

ՓՈԹՈՐԻԿ.— Հեռագրական լուրերու նայելով, երէկ սաստիկ փոթորիկ կը տիրեր Միջերկրականի մէջ։

ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— Մալիմաթի մէջ հետեւեալը կը կարդանք խուրտավաթճի Աբրահամեան եղբայրներու սնանկութեանը մասին.— «Փաստաբան Բիւզանդ եւ Այշեան էֆ.ները որոնք առժամեայ սէնտիք կարգուած են, քննութիւն կատարելով հաստատեր են թէ այդ սնանկութեան մէջ խարդախութիւն չկայ, որով սնանկացելը, ըստ օրինի, դրամական երաշխաւորութեամբ ազատ արձակուեր է։ Երեկ պահանջատէրերը հաստատեցին թէ խարդախութիւն կայ, որով սնանկացելը ձերբակալուեցաւ։ Զարմանալի է որ սէնտիքները, որոնց ձեռքը կը գտնուէին խնդրոյն վերաբերեալ թուղթերը, խարդախութիւն չըլլալը կը յայտնեն, մինչդեռ ճշմարտութիւնը ատոր հակառակն է։»

—Իզմէտ կ'իմանայ թէ սնանկացեալ Անտավալլըօղլուի պահանջատէրերը դատ պիտի բանան անոր դէմ, ըսելով որ սընանկութիւնը բոլորովին խարդախած է։ Անտավալլըօղլը հարուստ է ու կալուածատէր. նաեւ առեւտուրին մէջ ալ չէ մնասած, ինչ որ կը հաստատէ խարդախութեան կասկածները։

ՈՍԿԵՐԻԶԵՐՈՒ Շուկային մէջ, կ'ըսէ Իզմէտ, երէկ, Դասթէմունիցի երկու թուրք կիներ ոսկերիչ Ալեանաքի ներկայացեր են, զմրուխտ մատանի մը վաճառելու համար։ Ոսկերիչը նախ երեք ոսկի գին տուեր է. յետոյ Գրիգոր անուն ուրիշ ոսկերիչ մը իբրեւ թէ մրցման մտնելով, մատանին մինչեւ ութ ոսկի 5 մէճիտիէ բարձրացեր եւ մնացեր է Ալեանաքի վրայ։ Կիները դրամը առնելով մեկներ են, բայց քիչ վերջը ուրիշ ոսկերիչ մը անոնց ետեւէն երթալով երկու ոսկի աւելի տուեր է, վերջապէս ոստիկանութիւնը իմանալով կիները Ալեանաքի խանութը տարեր, հոն դրամները վերադարձուելով, մատանին դժուարութեամբ ետ առնուեր է. յետոյ մատանին Պէսէտէթէն մէջ աճուրդի հանուելով, քառասունչիկնգ ոսկիի ծախուեր է։

ԱՅՍ ԱՌՏՈՒԱՆ ՀՐԴԵՀԸ.— Այս առտու ժամ 10ին հրդեհ ծագեցաւ Օրթագիւղ ոստիկանութեան պահանոցին ետեւն, Ցունաց եկեղեցիին սեպհական պարտէզին մէջ ատաղձագործ Մաթոսի խանութէն։ Եղած անմիջական ջանքերով միայն այդ չէնքը այրեցաւ։

ԲԻԼԶՆԵՐԻ ՃՇՄԱՐԻՏ ԳԻՐԵՁՈՒՐ.— Պ.Պ. Տէմաթրաքոբուլօ եղբարք եւ Ընկ.ը, նոտարական պաշտօնադրի մը համաձայն, որ վաւերացած է ասատրական հիւպատոսարանին կողմէ, Կ. Պոլսոյ եւ չրջականներուն մէջ միակ գործակալը եղած են «Բիլզներ կէնոսէնշաֆթ–Պրաուէրի» համբաւաւոր գործարանին դարիջուրին։ Ցայտնի է թէ, Բիլզնէրի ճշմարիտ դարիջուրը, որ այնքան գնահատուած է ըմպելիք ճաշցողներու կողմէ, իր ախորժելի համին զատ առողջապահական ըմպելի մըն է, ինչպէս յայտարարած են բժշկական հեղինակութիւններ։ Աւելցնենք թէ իր գնին ժամանութիւնը դիւրահասելի կ'ընէ զայն գարիջուրի սիրահարներուն։ Ռէօմիւրի 15 ատիճան ջերմութեան տակ իր յատկութիւններէն եւ ո՛չ մէկը կը կորսնցնէ։ Հանրութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք զգուշանալ Բիլզնէրի ուրիշ կարծեցեալ վաճառանիշերէ, որոնք օտարոտի են։ Առաջին անգամն է որ Բիլզնէրի ճշմարիտ գարիջուրը կը ներածուի մայրաքաղաքիս մէջ։

26—26

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Շուտվայէն կը գրեն մեզ նոյեմ. 10 թուով.— «Աբեւելքի աշխատակից Տիար Արէա վերջերս թերթին մէջ իր յօդուածին վերջը կը գրէր թէ Պուլկարիոյ Հովուութիւնը պարզապէս աչքապուկի խաղ մը դարձած է։ Արդարեւ քանի՛ քանի՛ անգամներ գրուած եւ խօսուած է որ Պուլկարահայոց համար մնայուն կամ փոխ Առաջնորդի մը պէտքը յոյժ զգալի է. ամէն տեղ գրեթէ քահանայի, վարժապետի, թաղականի եւ հոգաբարձուի խնդիրներ պակաս չեն։ Մասնաւորելով մեր խօսքը՝ առնենք Շուտվան. ժամանակէ մը ի վեր քահանայի խնդիր մը ծագած է. այդ մինչեւ Պուլկարիոյ այցելու Հովիւ Պաղճեան Մ. Վարդապետը, որ քաղաքս կը գտնուէր, հաւիւ յայտնեցաւ հանդել տեղացի Տ. Օհան քահանայ Տիրան Օղլուն (Մանդակունի մականունը վերջէն առած է) որ ինքնակամ կը փափաքէր աւագ կոչուիլ, բայց իր նպատակին չկարողացաւ հասնիլ, եւ իր չուռնը Վէնիանա առաւ, հոն ալ չկարողանալով Սոֆիա վերադարձաւ, ուր կը քահանայագործէ հիմա։ Այնուհետեւ կրթական խնդիր մըն ալ առաջ եկաւ, այսինքն թէ՝ Հոգաբարձութեան կողմէ չուղղուած ուսուցիչները, Թաղական Խորհուրդի անդամներուն փափաքանաց համաձայն, վերստին իրենց պաշտօնի կոչուելնուն, երկու մասի բաժնուեցաւ ժողովուրդը՝ այսպէս հիմա վարժարանիս ալ երկու է եւ ունինք չորս ուսուցիչներ ու երկու պուլկար ուսուցչուհիներ։ Հոգաբարձութեան ընտրութիւնը կատարուեցաւ իսկոյն ըստ օրինի։ Սոֆիայի կրթական նախարարին կողմէ պէտք է վաւերացուած ըլլայ, որպէս զի կարողանան գործի ձեռնարկել. արդ, ո՛վ գիտէ ե՞րբ պիտի վաւերացուի նորընտիր Հոգաբարձութիւնը. հետեւաբար անկերպարան պիտի ընթանայ հայ գաղութին գործերը։ Եկեղեցին ալ փլելու վրայ, բնաւ պայծառութեանը հոգատող չկայ. թող քահանան ուղածին չափ յորդորէ, պոռայ կանչէ, չսղոց անգամ չկայ. քահանան իսկ նիւթապէս անձուկ վիճակի մը ենթարկուած է։ Ուրեմն ո՞վ պիտի կարդացէ Շուտվայի Հայոց այս վիճակը։ Պատրիարքարանը ինչո՞ւ համար չղրկեր բանիբուն եւ ճարտար կուսակրօն մը։ Պատրիարքարանի խորին ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք իրաց այս աննախանձելի վիճակին վրայ։»

—Եղզատի քահանաները գիր մը ուղղելով Պատրիարքարանի, կը նկարագրեն տեղւոյն եկեղեցական ու կրթական անկերպարան վիճակը, եւ արժանաւոր հովիւի մը ներկայութիւնը անհրաժեշտ կը նկատուն։ Պատրիարքարանէ կը խնդրեն որ հարկ եղածը անօրինուի։

—Արմաշի Դպրեվանքին ֆրանսերէնի դասախօս կարգուեր է Պըզանտոնցի երիտասարդ մը, որ Լիսէէ չրջանաւարտ, ուսուցչական վկայական ունի։

— Մատթէոս վարդապետ Աճէմեան Վան պիտի ղրկուի Պատրիարքարանի կողմէ, յարմարագոյն վանքի մը մէջ ծառայելու համար։

—Տիվրիկի Կասմայ գիւղացիները կը շարունակեն գանգատագրեր տեղացնել Պատրիարքարան, տեղւոյն Մովսէս քահանայի դէմ, յայտնելով անոր անպատշաճ արարքները եւ հեռացումը խնդրելով։

—Պատրիարքարանի գործակատար Տիգրան էֆ. Տէր Ներսէսեան, երէկ, Մեծ-Եպարքոսին եւ Պետական Խորհուրդի նախագահին ապարանքները երթալով, ի դիմաց Ս. Պատրիարքին, որպէսզի ներկայացնէ։

—Բերայի փոխ-աւագերէց Թադէոս քահանայ Թաթարեան, որ 46 տարիէ ի վեր կը քահանայագործէ Նոյն եկեղեցիին մէջ, ծաղկեայ փիլոն ստացած է Ս. Պատրիարքէն։

—Հանգուցեալ տոքթ. Վիչէն էֆ. Օրմանեանի դաւակը եւ Ս. Պատրիարքին եղբօրդի Պ. Հրանտ Օրմանեան, որ ուսանող է Կալաթա-Սէրայի Լիսէի Գ. կարգին մէջ, բազմաթիւ մրցանակներ ընդուներ է այս տարի։

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ, երէկ, մեծ շքով ու հանդիսաւորութեամբ կատարուեցաւ պսակադրութիւնը Տոքթ. Խորասանեան էֆ. աղջկան՝ Օր. Մելինէի, Սուչտվայի ազգ. Միքայէլ Ցոն Բրունքուլի զաւկին՝ ազգ. Աստուածատուր Բրունքուլի հետ։ Կնքահայրն էր հարսին մօրեղբայրը՝ Դարրիէլ էֆ. Սէրվիչէն։ Եկեղեցին չքեղապէս լուսազարդուած էր ու ծանրագին դորգերով ծածկուած գեսպինը։ Եկեղեցիին մէջ ջերմոցներ դրուած էին, որպէս զի հանդիսականները չմսին։ Ներկաներուն մէջ կը նշմարուէին բազմաթիւ ծանօթ անձնաւորութիւններ, բժշկական, առեւտրական, եւ այլ դասակարգերու պատկանող։ Ժամը 9ին, հարսն ու փեսան եկեղեցի առաջնորդուելով հալաւի օրհնութիւնը սկսաւ, զոր կատարեց Տ. Յովհաննէս Աւագ քահանայ Մկրտեան։ Յետոյ Ս. Պատրիարքը բեմ ելաւ զգեստաւորուած, իր շուրջն ունենալով Դիմաքեան եւ Երէցեան Սրբազանները, երկու վարդապետներ, քահանաներու դասը եւ դպիրներ։ Ձեռնտուութիւնը կատարեց Յովհաննէս Ա. քահանայ Մկրտեան։ Պսակի արարողութենէն յետոյ, Ս. Պատրիարքը պարգեւային յարմար քարոզ մը խօսեցաւ, նորապսակ ամուսին ձիրքերը ի վեր հանելով եւ այս բարեդէպ միութեան առթիւ երջանկութեան մաղթանքներ ընելով։ Ապա կատարուեցաւ դինօրհնէքի արարողութիւնը եւ ներկաները շնորհաւորեցին հարսին ու փեսին ծնողքը։ Պսակադրութեան հանդէսին ներկայ եղան Սրբազանները, Սրբանոցի սրահը, ուր նուագախումբ մը Համիտիէ քայլերգով ողջունեց զանոնք։ Ճոխ շքասեղան մը պատրաստուած էր, որ հարսնեւորներու արամադրութեան տակ դրուած էր։ Ս. Պատրիարքը, բոլոր եկեղեցական դասին հետ, առանձին սենեակի մը մէջ պատուասիրուեցաւ։ Պարերը մեծ ոգեւորութեամբ չարունակուեցան մինչեւ կէս գիշեր։ Դիշերը ճոխ սեղան մը տրուեցաւ։ Օտար երկիրներէ ու մերձակայ տեղերէ բազմաթիւ շնորհաւորական հեռագիրներ ու այցաքարտեր ղրկուած էին նորապսակ ամուսին, ինչպէս նաեւ գեղեցիկ ծաղկեփունջեր, որոնց թիւը կը հասնէր 60ի։ Տէր եւ Տիկին ասպետ Աստուածատուր Բրունքուլ Օթէլ Բուսեան առաջնորդուեցան, ուր հաստատած են իրենց առժամեայ բնակութիւնը։

Ս. ՓՐԿՉԵԱՆ ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՑ

Հոգաբարձութիւնս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ՝ Տոքթ. Միքայէլ էֆ. Խորասանճեանի դստեր Օր. Մէլինէի ընդ Ասպետ Պողոսեան փոխ Բրունգուլի ամուսնութեան առթիւ փոխան ծաղկեփունջի մէկ օսմ. ոսկի նուիրած է Հիւանդանոցիս, Յովհաննէս էֆ. Զիրաք Թորոսեան։

—Հանգուցեալ Օր. Եւգինէ Դինեսպանեան յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են Հիւանդանոցիս.—Լուսն եւ Մտեփան Դինեսպանեան եղբարք 120, Տէր եւ Տիկին Լիմմանուէլ էֆ. Դասապեան 60, Տէր եւ Տիկին Բարսեղ էֆ. Փափազեան 60։

(Հոգաբարձութիւն)

Այսօրուան Հեռագիրներ

(ԱԺԱՆՍ ՏԸՔՈՆՍՔԱՆՔԻՆՈՒԼ)

ԷՍԷՆ, 27 նոյեմ.— Վիլհէլմ կայսրը, երէկ, Պէրլին ուղեւորուէլէ առաջ, Բրուբի գործաւորներու ներկայացուցիչներուն ճառ մը խօսելով ըսաւ թէ իբրեւ հանգուցեալին բարեկամը եկած է, եւ Բրուբի մահուան ընկերացող մասնաւոր պարագաներու բերմամբ, իբրեւ տերութեան վեհապետը, որպէս զի իր Դերմանիոյ կայսեր վանտովը պատպանէ անոր յիշատակը։ Կայսրը յարեց թէ Բրուբ զոհ դնաց իր անվկանդ ուղղամտութեանը։ Վիլհէլմ Բ. դատապարտեց հանգուցեալին դէմ եղած յարձակումները, ըսելով որ ատոնք սպանութիւն մը են գերման անունին անարժան Դերմանացիներու կողմէ գործուած։ Կայսրը յորդոր կարդաց գործաւորներուն պաշտպանել իրենց տիրոջ պատիւը եւ ամէն յարաբերութիւն դադրեցնել՝ այդ այպանելի արարքներու հեղինակներուն հետ։

ԶԻՒՐԻԽ.— Տըլարի ղօրավարը հոս ժամանեց եւ ժողովրդեան ստուար բազմութեան մը կողմէ խանդավառութեամբ ընդունուեցաւ։ Ոստիկան յանձնաժողովը անոր յանձնեց 131,000 ֆր. որ գոյացած է պոէր այրիներու եւ որբերու ի նպաստ կատարուած հանգանակութենէն։ Տըլարի չաբաթ օրը Բարիզ պիտի ուղեւորի։

ԲԱՐԻԶ.—Ֆրանսայի պետական Խորհուրդը իբրեւ զեղծ մեղադրատ հռչակեց բոլոր այն եպիսկոպոսները որոնք ընկերակցութեանց օրէնքին գործադրութեան մասին աղերսագիր մը ուղղած էին Խորհրդարանին։

ԷՍԷՆ.—Բրուբի այրին երեք միլիոն ֆրանք տուաւ գործաւորական մնտուկներուն՝ հանգուցեալին ճառ մը արտասանեց։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.— Սէն-Վէնսանէն կը հեռագրեն թէ հրաբուխի ահռելի բորբոքում մը պատահեր է։ Ճորթիաուն քաղաքը ու բոլոր չրջականները պարպուած են։ Բիկսթաուէնի բնակիչները փախած են։ Աղէտին ատենեան տակաւին յայտնի չէ։

ԴԱՀԻՐԷ.— Ֆրանսայի հանրապետութեան նախկին նախագահ Պ. Բազիմիր Բէրիէ յառաջիկայ չարթնա Դարիրէ կը սպասուի։

ԲԱՐԻԶ.— Սակարանը փակուած ատեն, զօրաւոր միջամտութեանց վրայ, գիները չատ բարձրացան։ Լոնտոնի մէջ հանքային արժէթուղթերու գիներն ալ զգալապէս բարձրացան։

ԼՈՆՏՈՆ.—Ամենաուռն փոթորիկ մը ծագեցաւ Պիսքայեան ծովածոցին մէջ։ Մեծ երկիւղ կայ Կուլ Հոբ յածաւորակին համար, որով կը ճամբորդէ Պ. Զէմպրլէն։

ԲԱՐԻԶ.— Նախարարաց Խորհուրդին եւ Խորհրդարանին մէջ. բուռն միջադէպերու ծնունդ պիտի տայ Զին զրկուած ֆրանսական արշաւախումբի պետ Վուատոն զօրավարին՝ միսիոնարներու մասին գրած տեղեկագրին հրապարակումը։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ.— Սանթա-Մարիայի հրաբուխի բորբոքումներուն հետեւանքով եօթը հազար հոգի մնան, որոնց մեծ մասը տեղացի են։ Հրաբուխին չորս կողմը, քսան մղոն տարածութեան վրայ, խանուէի բոլոր ծառերը ընկղմեր եղան, Յէն 10 ոտք բարձրութեամբ տիղմի տակ մնալով։ Կաղային արտադրութիւններ բազմաթիւ անասուններու կորստեանը պատճառ եղան։ Ժողովուրդը խելայեղ կը հեռանայ։ Ուրիշ հրաբուխներու բորբոքումէն կը վախցուի։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 14 Նոյեմբեր

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	29	25 ½
Ամէնէն բարձր գին	»	29	25 ½
Ամէնէն վար գին	»	29	20 ½
Ռումէլիի երկաթուղի գոց.	ֆր.	115	—
Ամէնէն բարձր գին	»	115	37
Ամէնէն վար գին	»	114	50

ԲԱՑՈՒՄ 15 Նոյեմբեր

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Ք. Կ.	29	35
Ռումէլիի երկաթուղի	ֆր.	116	12
Ներքէթի Խայրիէ		29	20
Օսմանիէ		—	—
Ռէժի		—	—
Օսմ. Պանքա		—	—
Քէտի ժէնէրալ Օթմ.		0	10
Սօս. Օթմ. Շանժ է Վալէօռ		0	13
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		3	82
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		5	50
» ժուիսանս		1	32
» պարտատուղթ		497	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ		491	—
Թրանսվալ		127	—
Քրէտիտ Ֆոնսիէ Էժիպսիէն		263	50
Լավրիոտ		73	50
Անատոլլի երկաթուղի բաժնեթուղթ		11	35
« պարտատուղթ	«	517	—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	19
Անգլիական ոսկի	»	109	39
Թօլ էմբէրիում	»	90	—
Ֆրիւից	»	51	06
Մէճիտիէ արծաթ	»	107	38
Մէճայիք	»	102	50
Ռուպի Ղնդաղամ	Օ. Ո.	8	60

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՈՆ, 27 Նոյեմբեր

Անգլիական Քոնսոլիտէ	92	71
Օսմանեան Ռանթ սէռի Բ.	54	50
» » » Դ. բաց.	27	—
» » » Դ. գոց.	27	25
Օսմանեան Պանքա	13	25
Ռուսական 1890	—	—
Հելլենական 5 %	42	—
» Մոնոբոլ	44	—
Գուլկարական 1888	91	50
Էժիպտիէ իւնիֆիէ	107	25
Տօմինիպա	105	50
Թրանսվալ	5	06
Այտին երկաթուղի	14	—
Փոխանակագիր	25	36 ¼

ԲԱՐԻԶ, 27 Նոյեմբեր

Ֆրանս. Ռանթ 3 %		99	12
» » 3 ½ %		98	22
Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.	բաց. Ղրշ.	27	25
	գոց. »	27	47
» » » Բ.	»	—	—
» » » Դ.	»	30	50
Օսմ. Կայս. Պանքա	ֆր.	582	—
Օսմանիէ	»	—	—
Ռումէլի երկաթուղի	»	118	50
Օսմ. մարատուն	»	462	—
Օսմ Ռէժի	»	348	—
Բրիսուիթէ Թիւրք 4 %	»	494	—
Քէտի Լիոնէ	»	1054	—
Իտալական Ռանթ	»	102	15
Սպանիական արտաքին	»	62	70
Թրանսվալ	»	128	—
Զէք Լոնտոնի վրայ	»	25	140
Դրամաղեղ	»	—	—

ՊՐԻՍԷԼ, 27 Նոյեմբեր

Օսմ. Քոնս. սէրի Դ.	27	20
Ռումէլի երկաթուղի	117	50

ՆՇԱՆ Գ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆԻ

ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ

1903 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

43 ՊԱՏԿԵՐՆԵՐՈՎ,

ԲՈԼՈՐ ՎԵՀԱՊԵՏՆԵՐՈՒ ԵՒ ՎԵՀԱՊԵՏՈՒՀԻՆԵՐՈՒ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՆԵՐՈՎ, ՋԱՐԴԱՐՈՒԱՆՔ

ԳԻՆ 5 ՂՐՇ. ԹՂԹԱՏԱՐՈՎ 6 ՂՐՇ.

Կեղրոնատեղի Ն. Կ Պերպերեան Տպարանը Կ. Պոլիս, Պապալ Ալի Ճամտէսի, Թիւ 38

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ–ԱՏԱՄՆԱԲՈՑԺՔ

396 ՄԵԾ-ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

ԵԱՆԻ ԳԱՐԵՁՐԱՏԱՆ ՁՐԱՅԻ ՅԱՐԿԸ

(Ձեր Նաւուքեանց դէմը)

Նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն, ըստ տարիքի, ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ։ Ինչպէս նաեւ կատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնահանութիւն։

Զմռռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր) ինչպէս նաեւ ամէն օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին։

ՆՈՐՏՏԱՅՑԷՐ ԼՈՅՏ

NORDDEUTSCHER LLOYD

Paquebot poste Impérial Allemand

Նիւ Եորքի գիծ, ճեպընթաց

ՔՐՕՆԲՐԻՆՆ–ՎԻԼՀԷԼՄ, Պրէմէնէն Շերպուրկ 4 Նոյ.

ՔԱՅԶԷՐ ՎԻԼՀԷԼՄ ՏԷՐ ԿՐՕՍԷ, Պրէմէնէն Շերպուրկ 18 »

ՖՐԻՏՐԻՀ ՏԷՐ ԿՐՕՍԷ, Պրէմէնէն Շերպուրկ 8 »

ՔԷՄՆԻՏ, Պրէմէնէն Շերպուրկ 15 »

ՔԱՍԼԷ, » » 22 »

ՖՐԱՆԿՖՈՒՐԹ » » 29 »

Ասատրալիոյ գիծ

ԿՐՕՍԷՐ ՖՈՒՐՖՈՒՐԳ, Ճենովա–Նաբոլիէ, 5/18 Նոյմ. եւ պիտի երթայ Քօլոմպօ, Ատէլաիտ, Մէլպուրն եւ Սիտնէյ ու Սիտնէյի մէջ նոր տատասյէր Լոյտի միւս նոգենաւերուն հետ հաղորդակցելով պիտի երթայ Քուինսլէնտ, Նոր Կուէնիա, Նաքասար, Պաղավիա եւ Սինկապուր։

Պրէմէն Պալթիմորի գիծ

ՔԷՕՂՆ, Պրէմէնէն Պալթիմոր 6 Նոյ.

ՇԹՈՒԹԿԱՐՏ » » 20 »

Պրէմէն–Կալվէսդ

ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ԴԵՂԱՀԱՏԵՐ

Անոնք որ պնդութեան ենթակայ են ու չեն փութար դարման մը ընել, ապահովապէս ինքզինքին կը թունաւորեն անզգալաբար, որովհետեւ կերակուրները եթէ բնութեան օրէնքին հակառակ, օրերով ստամոքսին և աղիքներուն մէջ մնալով հոտին, ներին փոխանակ մարմնոյն սնունդ մատակարեու, թունաւոր միքրոպներ կարտադրեն որոնք արեան մէջ խառնուելով կամաց կամաց կը թունաւորեն զայն։ Հետեւաբար արիւնը կապականի և ախորժակի պակաս, դժուարամարսութիւն, ստամոքսի տկարութիւն, գլխու ցաւ և պտոյտ, մելancոլութիւն, ևն. առաջ կու գայ յաճախ պնդութիւն ունեցողներուն վրայ։ Բարիզի առաջնակարգ բժիշկներէն Տօքթ. Ֆրանք պնդութիւնը, պասուրը և ասոնցմէ ծագում առած հիւանդութիւնները հիմնական բուժելով, շատ մը վանգներու առաջքը առնելու նպատակով հնարած է ՏՕԹԹ. ՖՐԱՆՔԻ ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ ԴԵՂԱՀԱՏԵՐԸ որոնք եթէ կանոնաւոր կերպով գործածուին, ստամոքսն ու աղիքներ իրենց առողջութիւնը գտնելով կերակուրը դիւրաւ կը մարսեն ու ՊՆԴՈՒԹԻՒՆԸ կ'անհետի։

Տօքթ Ֆրանքի առողջութեան դեղահատերը կը ծախուին կ. Պոլսոյ և գաւառներու դեղարաններուն և դեղի մթերանոցներուն մէջ։ 479

ՏՈՔԹԷՕՐ Ե. ԱՐԱՔԵԶԷՆ
Մասնաւոր ատամնաբոյժ Բարիզի
ԻՍԿԻՔ ՊԷ Բէրա Թիւ 1

Ամէն օր կ'ընդունի ժամը 4էն 10 (Ք. Թ.)։ Բլ. և Ուրբ կէս օրէն առաջ Սիրքէճի գեղարան Նուշրատ Կիրակի օրերը ժամադրութեամբ։

Աղքատաց Հրի 490

ՊԷՐԼԻՆԻ ՎԻՔԹՈՐԻԱ
ԱՆՈՒՇՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԻ
ԸՆԴՀ. ՏԻՐ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Արքայական հրամանագրով արտօնուած 1853 տեսպ. 26ին կառավարութեան հսկողութեան տակ

Պէրլինի Վիքթորիան Գերմանիոյ ամէնէն հզօր Ընկերութիւնն է

Ապահովագր. դրամ Ֆր. 967,321,496
Պահեստի դրամ Ֆր. 270,096,743

ՊԷՐԼԻՆ ՎԻՔԹՈՐԻԱՆ ամէն տեսակ ապահովագրութիւն կ'ընդունի, ինչպէս կեանք, օժիտ, տրկած, ցկեանս Թոշակ, ևն։

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ
Ժողովրդական ապահովագրութիւն ցնդեալ երկաթուղիներու վրայ

Կարելի է ապահովագրել իր կեանքը, եամ ազգ ու որքերու համար օժիտ մը, տարեկան փոքր վճարումներով։—(մինչեւ պայմանները կանոնաւոր ապահովագրութեան համար)։

Ապահովագրութիւն օգնեցաւի, երկաթուղիի, քիւնեղի ևն. տրկածներու դէմ տմրողի կեանքին համար, չարաթական փոքր վճարումով մը, սկսեալ Մէկ ՓՐԱՆՔԷ և վճարելի միմիայն մէկ տարուան համար (52 չարաթ, այսինքն 52 ֆրանք), այս զեսով տմրողի կեանքին համար ապահովագրուած կ'ելլայ 10,000 ֆր.՝ մահուան պարագային. 15,000 ֆր.՝ տրկածէն առաջ եկած անկարողութեան պարագային, և օրական հինգ ֆրանք՝ ժամանակաւոր անկարողութեան պարագային։

Ընկերութեան Դրամատունը.—ՍՄՐ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆԷՌ
Ընդհ. Գործակալ,—ԵՄԻԼ ՎՕՆԼ
Ղալաթիա. Օսմ. Պանքային դէմ Ինայէթ խան, Թիւ 7, 8, 9.

NEVRALGIES Անգար, Ստամոքսի կծկում, Անարիւնութիւն և բոլոր ջղային ճիւանդութիւնները մէկ ժամուան մէջ կը բուժուին չնորհիւ Տոքթէօր CRONIERի
ՀԱՆԱՊԶԴԱՏԱՒԱՐԱԿԻՆ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐՈՒՆ
Տուփը 3 ֆրանք, Համու ծախք չառնուիր Paris, դեղարան Robriquet, Monnaie փողոց Թիւ 23։ կը ծախուի նաև բոլոր դեղարաններու մէջ։

Ոսկի շքանշան 1900ի Բարիզի Միջազգային Արտ Եստահանդէսին։ Մթերանոց Մէ գիւլ և Ընկ.։

ՍԻՆԿԷՐ
ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ
THE SINGER MANUFACTURING Cie

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են եւ բոլոր ընտանիքները, դերձակները ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական եւ շքանշան ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ։

Բերա (1. Մեծ փողոց, Պոն Մարշէի դիմաց Թիւ 343 եւ 343 կրկին
(2. » » Կալաթա Սէբայի դիմաց։
Կալաթա (1. Սինկէր խան Թիւնէլի հոտ.
(2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Պոլիս (1. Սուլթան Համամ Թիւ 2
(2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց Թիւ 13։
Սկիւտար Զարէը պօյը, Թիւ 120։

Դասերը եւ Նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ 343 եւ 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւղ օղլուի տունը։

VIN DE BUGEAUD
TONI-NUTRITIF au QUINQUINA et au CACAO

ՊԻԻԺՈՅԻ ԳԻՆԻ
ԿՈՐՈՎԻԶ, ՍՆՆԴԱՐԱՐ, ՇԻՆՈՒԱԾ ԳԻՆԻ ԲԻՆՈՒԱԾՈՎ, ԵՒ ՔԱՔԱՌՈՅՈՎ,

Կորովիչ զեղերու լաւագոյնը։ Կը վերանորոգէ արիւնը, ուժերը, կը զարթնցնէ մարսողութիւնը, կը վրդովէ ախորժակը, կը կարգաւորէ ստամոքսային գործարանները, մէկ խօսքով կը յարմարի բոլոր տկար ու յոգնած մարդոց։

ՊԻԻԺՈՅԻ ԳԻՆԻՆ կը գտնուի բոլոր առաջնակարգ դեղարաններու մէջ։

ԸՆԴՀ. ՄԹԵՐԱՆՈՑ.— P. LEBEAULT & Cie
5, Rue Bourg-l'Abbé, PARIS

COMP RUSSE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՇԱՒԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան Դրեբեկիութիւններ

Գշ. 25/12 Օսէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի
Դշ. 26/13 Իզմիր, Բիրէ, Ազեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ, Հաղորդակցութիւն Ազեքսանդրիէն Բոր Սայիտ, Եաֆա, Գէրուզ, Թարապուլուս-Շամ, Յին յետ միջօրէի։
Եշ. 27/14 Ինէպոլու, Սինոպ, Սամսուն, Տրապիզոն, Ռիզէ, Սուրմ ժամը 3ին միջօրէէն առաջ։
Եշ. 27/14 Նովոռոսիյսկ ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Ուր. 28/15 Օսէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Շբ. 29/16 Տարտանել, Միտիլի, Իզմիր, Բիրէ, Թարապուլուս-Շամ, Գէրուզ, Եաֆա, Բոր-Սայիտ, Ազեքսանդրիա ժամը 4ին յետ միջօրէ մը։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
ՍԳԱՍՈՒԵՍ ՇՈՏԵՆԱՒԵՐ

Դեկտ. 2ին Մէնկրէլի, Մարսիլիա,
» 8ին Պիրէի Ոնոռ. եղերքն։

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Դեկտ. 3ին Մինկրէլի Սամսուն Տրապիզոն, Բաթում և Նովոռոսիյսկ,
» 9ին Պիրէի ուղ. Մարսիլիա։

Տեսնել գրագիր Բարիզի համար։

Առաջին նաւը՝ 245 ֆրանք. Բ. նաւերի 175 ֆրանք Տեղեկութեանց համար դիմել Գալաթիոյ Թիվ 4 ի Բարեբարի վրայ։ 516 Թ. ՌԷՊՈՒԼ

ՖԻԼՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերբուլի եւ Արեւելեայց միջեւ բաեռ. ոգ

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Վիքտորիան	10500	Ֆլավիա	3500
Առմենեան	10500	Եթիոբիան	3500
Քէսարիան	10500	Արմենիան	3000
Լանքասթրիան	9000	Պէնիրիան	3500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արապիան	3500
Գոլոմպիան	8000	Անթենան	2500
Ձօրմիան	8000	Անտալուզիան	2500
Պասքոնիան	8000	Լիզպոնիան	2500
Ֆրանկոնիան	8000	Լէսպիան	2000
Ֆալէրնիան	3700	Մինձօ	900
Վալենիան	3700	Ոլոզոր	800
Ֆլամինիան	3700	Լիսպոն	800
Ֆապիան	3500		

Ապրանքի տեսակէն կը խնդրուի հոգեկ ապրանքի այլուր փոխադրելու կամ Ղալաթիոյ մաքսատունը հանելու համար։ Բեռնը հրամանագիր ստանալէ հետոյ չորեքշաբթի ժամը նուազէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել ԷՏՎԱՐ ԼԱՅՏՆԷՆ
Ղալաթիա, քարափին վրայ մաքսատան հին տեղը
600

ՔԻՒՆԱՐԴ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ

Որէ ամիսը երկու անգամ կը բաեռին Լիվերբուլի Լեռ Արեւելեայց միջեւ

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Իվերնիա	18930	Ֆիլատելֆիա	5500
Մասսոնիա	18900	Քանատիա	[illegible]
Լուքանիա	12950	Վէրլա	[illegible]
Լամբանիա	12950	Բալկա	2500
Մուլթանիա	8845	Թիրիա	2335
Ուսպրիա	8128	Միրզիա	2335
Էքբուրիա	8120	Սամարիա	2338
Ոէրվիա	7392	Այէբրա	2181
Ուրանի	7269	Շէրպուրկ	164

Դիմել առ ՃՈԼԻ և Սիեկր
Joly et Seagor
Տէմսնէ Թ. խ 4 Թիւ 6 7 8 Ղալաթիոյ Ռ-սա Մուսթաֆա փողոց։ 255

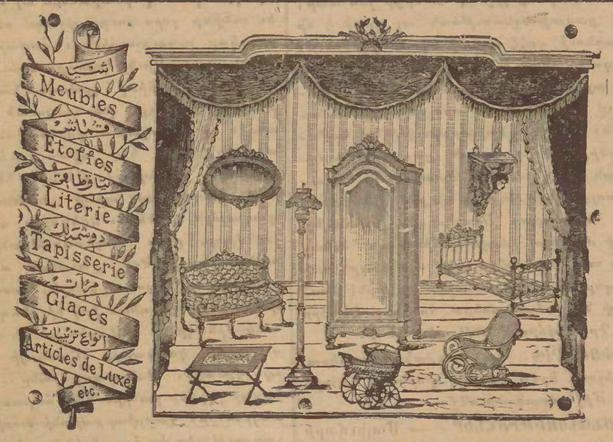

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ
ԺՈՐԺ ԲՍԱԼԹԻԻ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԿԱՀԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ
Բերա, Գալաթասարայ փողոց, քաղաքապետութեան էշեֆիզ դիմաց

ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Նիզամանենակներու, սրահներու, ճայասրահներու յատուկ կարասեաց։ Ամերիկեան կարասիներու։ Իտալիոյ միացեալ գործարաններու կարասիներու մթերանոց (գործարանի գնով վաճառում)։ Ամրողջական կահաւորում տուներու, պանդոկներու, գրասենեակներու, և այլն։

744 ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆ 24—52

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ
Վեհափառ Սուլթանին Կայսերական Իրատեղով

Ունի կարգ 2/14 Օգոստ 1892 Թուականը
(20 էֆէնտի 1310)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Հրդեհի արկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին Կ. ՊՈԼԻՍ Եէնի խան, Քէօպրիլիօյ Ղալաթիա

Գործակալ, Պոսոյ կողմը Օսմ. Պանքայի մասնաճիւղը Եէնի ճամի Հ վոլը փողոց Օսմ նահանգատան դէմը։

Դեր. գործակալ Պոլսոյ կողմը Պ. Ի. Զաբոխ
Մարբուճըլար Զարբիր խան Թիւ 21

Ընկերութիւնը գործակալներ կը փնտռէ Թուրքիոյ այլ ամէ քաղաքներու համար, ուր ներկայացուցիչ չունի։ 194

ԼԱ ՆԻԻ-ԵՈՐՔ
ԱՄԵՆԱՀԻՆ ԵՒ ԱՄԵՆԱԿԱՐԵՒՈՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Զուս փոխադարձ հիմնեալ 1845ին

1902 Յունուար 1ին երաշխաւորեալ գումարը՝ Ֆր. 1,506,000,000

1901ին ապահովագրեալներուն եղած խոնարհումները՝ Ֆր. 34,000,000

ԼԱ ՆԻԻ ԵՈՐՔ 600,000էն աւելի ապահովագրուած ունի որոնք կը նայեն Ընկերութիւնը և որոնց կը տարեկան բաշխէ 1901ին ապահովագրեալներուն շահաբաժիններու գումարը Ֆր. 17,500,000։

ԼԱ ՆԻԻ ԵՈՐՔԻ արիւնկրական բոլոր վիճակներ հիմա ուրիշ որ և է ընկերութեան կը յանձնուած բոլոր ներքին աւելի առկայ մանդ և շահաւոր պայմանագրութիւնն է յանձնուած օրէն սկսեալ անվիճելի է ըլլայ զբաղման, ճամբորդութեան, մահուան տեսակներուն և պատճառին անձնասպանութեան և մի չեւիսկ պատերազմի տեղն։ Տիկնէրական բոլորը կ'ներգաչնաւորէ փոխառութիւններ 3 տարի ապահովագրին վճարելի յետոյ, առանց յետագայ ապահովագրին հաշուի առնելու։ Այս փոխառութեանց գումարները զատ զատ նշանակուած են բոլորին մէջ։ 30 օր պայմանաժամ իւրաքանչիւր վճարման համար առանց տոկոսի, վճարումները դադարեցնելէն մինչեւ 5 տարի վերստին շարունակելու առանձնաշնորհումը, յետաձգեալ ապահովագիրները 5 առ 100 տոկոսով հանդերձ վճարելով։ Մէկ տարեվճար ընելէ յետոյ իրաւունք կը ունայ չկայ։ Ապահովագրութեան երկարաձգումը, բոլորին մէջ նշանակուած ժամանակամիջոցի մը համար, այնպէս որ այդ ժամանակամիջոցին մէջ եթէ մահ պատահի, ապահովագրեալ գումարը կը հասցուցուի ամբողջութեամբ առանց հաշուի առնելու անվճար մնացած ապահովագիններու։

ԼԱ ՆԻԻ-ԵՈՐՔ 4 առ 100 տոկոսաբերդ պարտատոմսերուն որ աշխարհի մէջ ցարդ գտնուած պայմաններէն ամէնէն աւելի նպաստաւոր է։ Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել։

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ճ ՈՒ. ՀՈՒԻԾՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Քէնիկ Պատուիրակ
Ա. ՁՈՒՀԱՃԵԱՆ

Պոլիս Հուլիթալ խան
Վոյվոտա փողոց, Վիքթալիս խան
Գալաթիա

ՉԿԱՐԴԱՑԱԾ ՄԻ՛ ԱՆՑՆԻՔ

Արիւնը, ոսկորները, ջիղերը ակռաները և մարդուս կազմուածքին ուրիշ մասերը որոնցմէ քա ակ.ութեամբ ՖՕՍՖՈՐ կը պատրաստեն ոսկրային առողջութիւնը պահպանելով ա դամներուն կանոնաւորաբար աշխատելուն կոչ է։ Այս ֆոսֆորը որ քա կ-գին է մարդկային կազմուածքին համար շատ անգամ կը քիչնայ հիւանդութեանց պատճառով։ Ամենը որ կորսնցուցած է մարդկային ֆոսֆորը, տեսակն տկարութեանց կ'ենթակայ։ Արիւնը կը տկարանայ ջիղերը կը թուլնան ծունկերը կը կորսի ամբողջ մարդկային և գլխաւորաբար ուղեղին մէջ յոգնութիւն կը զգայ սիրտը կը դողայ և գեռ այս կ։ գիշատ մը անհանգստութիւններէ կը տառապի։

Կորուած ֆոսֆորը կրկին արեան մէջ մտցնելու և զայն ջնջելու համար, բժիշկներ ե.ր հնարք մը կը խորհէին այս տարի Բ-իզի առաջնակարգ քիմագէտներէն Պլեսօն՝ Օ ԶՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ անուամբ դեղ մը հնարեց որ կորսուած ոյժը կատարելապէս կը մտցէ օրգանի մէջ, ջիղերը, ոսկորներն ու մարդուս կազմուածքը կը զօրացէ, և մարմնոյն դիւրաւորմամբ կը տաց։ Անոնք որ իրենց ուղեղն ու մարմինը յոգնեցուցած են, անոնք որ զեղծումներու պատճառով ան կորոգութեան մատնուած են և վերջապէս անոնք որ ոյժի պակասութիւն, անհրաժեշտ է որ Օ ԶՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ Ovo-Lécithine Billon առնեն։ Օ ֆոլէսԹիՆ ՊԻԼԵՕՆը որ ամենէն ազդու դեղն է շաբաթուան, ընդունուած է Ֆրանսայի բժշկական Ակադեմիէն և կը ծախուի մեծ դեղագործներու ու դեղավաճառներու քով։

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվերբուլի Պորսոյի, Միջերկրականի եւ Սեւ Ծովի միջեւ բաեռոյ օգնեալ

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Բամսէգ	3000	Թիպս	2500
Անպիս	3000	Նէրթիս	2400
Թէյպրը	3000	Օսպրիս	2250
Թեսնորուս	3000	Բէրա	2250
Ֆարոս	3000	Մէմինս	2000
Օսմանլի	3000	Կարրնի	1500
Մարիոթիս	2500	Կիւլէտ	1500

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՕԼ և ԸՆԿ
Ռէյթոլ խան
ՃԷՅՄՍ ՍՈՍ և ԸՆԿ.
194 31 Ճէյմս Սդրիգ Լիվերբուլ։

Meubles
Etoffes
Literie
Tapisserie
Glaces
Articles de Luxe
etc.

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ
ԺՈՐԺ ԲՍԱԼԹԻԻ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ԿԱՀԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ
Բերա, Գալաթասարայ փողոց, քաղաքապետութեան էշեֆիզ դիմաց

ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Նիզամանենակներու, սրահներու, ճայասրահներու յատուկ կարասեաց։ Ամերիկեան կարասիներու։ Իտալիոյ միացեալ գործարաններու կարասիներու մթերանոց (գործարանի գնով վաճառում)։ Ամբողջական կահաւորում տուներու, պանդոկներու, գրասենեակներու, և այլն։

744 ԱՆՄՐՑԵԼԻ ԳԻՆ 24—52

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԱՓ

Ընդհէջ Հրլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսէսայի

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս
Ալպանս	1089	Գօմս	1497	Կօգս	1011	Ոսզարիս	186
Դէրբի	3607	Գոնկս	2906	Կրօնս	1695	Մարմս	724
Անեմլը	1541	Գորսս	895	Լիրս	775	Մարբենկս	2273
Արիսաս	2377	Գիսս	4311	Միտալկս	1581	Մարգելլս	3709
Գասանս	1822	Տօմինս	937	Միրատս	3727	Ֆիրիս	1735
Գորտինս	1264	Տուրս	2383	Միլս	1057	Միլիս	1193
Գրաս	1076	Տրաս	1713	Մանչեսթրլս	2419	Մերիս	1200
Գրինս	841	Տինամս	504	Մարս	2354	Թասս	1328
Գրֆֆալս	4431	Էլբրս	2464	Նեռս	1083	Թ. Ուիլսն	1546
Գէյրս	1671	Էլսինորս	1520	Նիսս	1080	Թորիս	3827
Գալիբրս	1387	Էրազս	1841	Ոլէս	1053	Թալէս	1470
Գամէս	1241	Ֆիսս	954	Օրլանս	1535	Թրրիս	437
Գազս	1094	Ֆինլանտ	1828	Ոլրինս	2307	Ուրպինս	2429
Գիրասս	2729	Ֆլամինկս	849	Բալէրմս	1637	Վանրս	1914
Միսէրս	1831	Ֆրանսիսրս	4382	Ոլոնս	1700	Ոլոս	510
Գիս	2697	Կալիլէս	3060	Լէս	1053	Վոլս	1289
Գոլորատս	4235	Կիրանս	1243	Լէքանդս	2272	Վոլթուրնս	2396
Գրեսս	1243	Կիրսնիս	1500	Լիվերնս	1843	Եէտս	1850
		Կիւլէտ	1500	Լորէնցս	3191	Զէրս	1200

Հարաբերութիւնը նաեւ ապէս Ֆրանք, ընդհանուր վաճառք վ Հրլի հոս հասած է

Թոֆիս ջղեն ս, ընդհանուր վաճառով այժմ կը բեռնուրլի հ.

Դիմել առ գործակատար Ֆ ՀԻԼՔ ԵՆՐԻՔՍՕՆ
Թ. 23—24 Քէնէրիք Մէյէք խան Ղալաթիա 377

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՕՍՄԱՆԵՐԷՆ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐ

23. Նէվանէվ (կրկին այնով), տեսակ տեսակ.— Պարզապէս նորանոր ու անսովոր կը թուի այս ձեւը. ընթացիկ լեզուի մէջ գործածական է «նէվ՝ նէվ» եւ կամ իզանիք «էնվան», որ արդէն իսկ կը նշանակէ «ամէն տեսակ, տեսակ տեսակ», ինչպէս կ'ըսուի «սունուցի թէպաա», ամէն կարգի հագուստներ, փոխ. «էէր սընըք թէպաա»,—«էնվաի էղնար», ամէն տեսակ ծաղիկներ։ Միեւնոյն բառը կրկնելով՝ ասոնց միջեւ հլիցի դնելու կանոնը պարսկերէն լեզուի միայն յատուկ է. նէվանէվ, նորանոր,— լեպալեպ, զեղուն, — ռենկեարենկ, գոյնզգոյն,— կերմակերմ ջերմաջերմ, եւն.։ Ուստի կարելի չէ այդ կանոնը պատշաճեցնել արաբերէն բառերու, որպիսի է նէվ (տեսակ)։ «Ձէնապը վահիպ իւլ ամալ՝ մէպտէի եիւմն ու բէֆահի նէվանէվ էղլեեէ» (թ. 238)։ Դիտելի է որ սոյն օրինակին թուրքերէն բնագիրը այնով գրուած չէ, ու հայատառ նամակներին 258րդ էջին մէջ նէվանէվի վրայ այնի կրկին նշաններ կան։

24. Միւնթեխապար, պանծալի. — Այս ձեւը լեզուին մէջ անգործածելի ըլլալով, պէտք է կարդալ մէնթեսար, որ կը գործածուի մէնթեսարէթի մտօք ու կը նշանակէ «պատի ֆախր, մուճիպի մէֆխարէթ, սէպէպի իֆթիխար, մապիհիֆախր», պարծանք, պարծանքի առարկայ։ «Մէֆխարի քեսանեթ», — «մէֆխարի ուլէմա», — «միւթեֆխարի (կարդա՝ մէֆխարի) ճէմիի իւմմէ» (թ. 188, 199)։

25. Ճամերտան, մնծ չիշ. — «Ճամերտան» բառ չի կայ, ալ կայ «տամէճան» կամ «տամիճանա» (հաղարակ), որ աղաւաղումն է նոր ֆրանսերէն dame-jeanne (հին ֆր. dana-jano բառին։ Սա կը կոչուի նաեւ հասբրլր։ «Պիր ճամերտան (կարդա՝ տամէճանա) նէֆիս չուրուպ» (թ. 258, 259)։

Բ. ԱՅԼԵՒԱՅԼ ՍԽԱԼՆԵՐ,
ՅՈՌԻ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ, ԵՒԱՅԼՆ

1.— Ագրեէցի, երկու դաշնադիրք. — Les deux parties contractantes, իրաւագիտօրէն կը նշանակէ «Ագրեէցի, դարթաֆէյնի ագրեէցի», երկու պայմանագիրներ, (պայմանագիր երկու անհատներ). իսկ դիւանագիտօրէն, «Մուսիրեէցի, դարթֆէյնի մուսիրեէցի», երկու դաշնագիրներ, (դաշնագիր երկու պետութիւններ)։ Ուրեմն հարկ է խնամով զանազանել այս բառերուն իրաւագիտական ու դիւանագիտական կիրառումները։

2. Աեար. յարգի, — բեար (ռմկ. աեար), ոսկի կամ արծաթի խառնուրդի ասիճան (titre d'alliage, titre aloi). «17 աեարենտա պիր ալթուն գօրտօն». (թ. 6)։

3.— Այա մէյանիցնաս, ժողովրդեան առաջ.— Հրապարակաւ (publiquement, en public)։

4.— Ալենի, հրապարակաւ. — Ալենի (վերաբերական ածական), հրապարակային, ակներեւ, յայտնի (public, ouvert), «Իմ թինանի ալենի», «Պու պանա գարշը պիր զարազը ալենի, պիր խուսուսիէթի ալենյէտ տիր», «Միւնագասսա ալենիկէ», «Միւ զայէտէի ալենիկէ»,—հրապարակաւ (մակբայ) «Ալենէն» (en public, publiquement, ouvertement), «Ալենէն (բացէ ի բաց) գումար օյնամադ», «Պէն եարբաղրմը ալենէն սէօյլէտիմ»։ Երբեմն սակայն ալենի կրնայ իբր մակբայ (ալենի սուրէթի կամ ալենիկեն մտօք) գործածուիլ։ «Ս ալենի սէօյլեօր», «Մէքթուպունուզու ալենի օգուտու»։

5.— Անգար, աննահէգ.—Աւելի կամ ամէնէն անարգ. (plus, le plus vil։ Իսկ նամակագրութեան մէջ, «Ապար անգարլարը», ձեր ամենախոնարհ ծառան (Votre très humble serviteur)։ «Անգարիյնի պէնտէկեան», (թ. 247)։

6.—Ամինեն, ապահովի. — Ապահով կերպով (գրբ. յապահովի), անվտանգ, (en sûreté, sûrement, en sécurité), «ամինէն վէ սալիմէն», ողջ առողջ, ողջամբ (sain et sauf)։ «Ամինէն վէ սալիմէն մէմլէքէթինէ ավուդէթ էյլէտի». (թ. 182)։

7.— Այնեն, նմին նման, նիւթով. — Այնեն (հանանիրը՝ նագտեն, դրամապէս կամ հնչուն դրամով), en espèces, en espèces sonnantes) կը նշանակէ «Նագտաբար, նմնամլեանա» (en nature). «Այնէն իքմալ վէ եանսա դրամիթիի նագտէն թազմին իտէնէք տրր» (թ. 46). «Ա20 բաբչա էշեայի պէլթիկէմի տարի այնէն վէ քեամիլէն իսթիրատ վէ գապզ էյլէեիպ» (թ. 68)։

8.—Անի սարլ, ի սկզբան, — Վիլենա տպուած երեքլեզուեան բառգիրքն ալ այսպէս կը գրէ. «Ան—սալ, ի սկզբան», dans l'origine, primitivement, բայց ուղիղն է «ծագումով, իբնէ, բնիկ». d'origine, originaire de, «Ան սալ Մըսըրը պիր թաֆիր». ի սկզբան է «պատի էմրտէ, եվվէլ էմրտէ» (d'abord)։ Պատշաճ էր ան սարլի տեղ «ազրէմնէ, եվվէլնէ» գործածել այս խօսքին մէջ։ «Ան սարլ փտպուտու էանաֆիշտան իբէն». (թ. 126)։

9.— Արզնայը պէնեհէկեանեմ տիր, (թ. 116). անուշադրութեան հետեւանօք եղակի գրուած է, պէտք էր ըստ յոքնակի, «Արզնայը պէնտէկեանէմիզ տիր», ըստ որում այս աղերսագիրը ստորագրողները մէկէ աւելի են։

10.— Դազա, վիճակ.—Դազա (գամմէգա դիրգ) է «գաւառակ» (district), կեդրոն ունենալով «գասապա» (աւան, գիւղաքաղաք, bourg)։ Հին վարչական լեզուի մէջ, ասոր համապատասխան էր «գատրլրգ»։ իսկ Վիլիակ, որ «Ստորաբաքարանի լեզուի մէջ մեծն տաուել է, չի համապատասխանէր գազան, վասն զի կան ինչ ինչ Վիլայեթներ որոնք գազա չեն, այլ վիլայեթ կամ սանճագ։

11.— Գանուն, կանոն.— Օրէնք (loi) գանուն կամ գանունամէ, օրինագիրք (code). «Մուղայիրի գանուն», ապօրինի (illégal, contraire à la loi), «գանունի ճէզա» կամ «ճէզա գանունամէսի», պատժական օրէնք կամ օրինագիրք (Code Pénal). «Գանունի թիճարէթ» կամ «թիճարէթի գանուններամէսի»։ Առեւտրական օրէնք կամ օրինագիրք (Code de Commerce). «Էրազը գանուններամէսի», հողային օրինագիրք (Code rural)։ Կանոն է «նիզամ», ոչ թէ օրէնք, ինչպէս կ'ըսուի. իսկ կանոնադրութիւն կամ կանոնագիր, «Նիզամնամէ», (règlement), զոր օր. «Բէյժի նիզամնամէսի, Սչար նիզամնամէսի, Թամղա նիզամնամէսի, եւն.»։

12.—Գանունիկեան, կանոնական.— Օրինական (légal). «Մուռամէլէի գանուններեէ». Օրինական ձեւակերպութիւն. (formalité légale), «Միւճազաթի գանունիկեէ». Օրինական պատիժ (peine légale), կանոնական, է «նիզամի, նիզամիկեէ» (réglementaire). Մուռամէլի նիզամիկեէ», կանոնական ձեւակերպութիւն (formalité réglementaire). ըստ այսմ լաթինի գանունիկեան կը թարգմանուի «օրինադիր», օրէնքի ծրագիր, bill, projet de loi). իսկ լաթինի նիզամիկեան, «կանոնադիր», կանոնադրութեան ծրագիր (projet de réglement)։

13.— Գարարկեան, նստատեղի. — Կեդրոնատեղի (le siège). «Շիրքէթիին գարարկեանը». (թ. 57) ընկերութեան կեդրոնատեղին (le siège de la société)։

14.— Գրպիլիսէհր, չէրիի կողմանէ.— Գրպիլ-իսէհր է «չէրիի կողմը», ոչ թէ «չէրիի կողմանէ» (բացառական)։ կամ մ գրով սկսող բառերուն չարքին մէջ պէտք էր ըսել մին գրպիլիսէհր եւ կամ իր տեղը գրպիլի սեռի սեռիցեան։

15.—Դուռաբ, կարմրագեղին.—Ռուսալթ, չէկ, գեղձան, խարտեաշ, (blond). «Գուռաբ սաչլը», չիրամօրուս, «գուռաբ սաչլը», խարտիշներ, «գու